

trigonom

Jakob i Vilhelm Grim

BAJKE

Izabrao i preveo Rajko Đurica

SNJEGULJICA I SEDAM PATULJAKA

Bilo je to jednom davno usred zime. Sa neba su pahuljice lepršale kao paperje. Jedna kraljica je sa đerđefom (drveni ram na koji se prilikom vezenja zateže platno) od crne ebanovine (ebanovina, abonos – tamno, tvrdo, teško drvo iz južnih krajeva) vezla kraj otvorenog prozora. Pa kako je vezući pogledala u daljinu, ubode se iglom u prst i u snijeg padoše tri kapi krvi. Pošto je crvenilo tako lijepo izgledalo u bijelome snijegu, ona pomisli: "Kad bih imala dijete, bijelo kao snijeg, rumeno kao krv i crne kose kao ebanovina." Ni godina nije prošla ona rodi kćerkicu koja je bila bijela poput snijega, kao krv rumena i kose tamne boje ebanovine, pa je zato i nazvaše Snjeguljicom. A kad se dijete rodi, umrije kraljica.

Nedugo poslije njene smrti kralj se oženi drugom ženom. Bila je lijepa, ali ohola i nadmena i nije mogla podnijeti da je neko ljepotom nadmaši. Imala je čarobno ogledalo, pa kad bi stala pred njega i ogledala se, govorila bi:

– Ogledalce, ogledalce, kaži mi, ko je najljepši na svijetu? A ogledalo bi odgovaralo:
– Vi ste, kraljice, najljepši!

Znala je da ogledalo govori istinu i bila je zadovoljna.

A Snjeguljica je rasla i bivala sve ljepša. Kad je napunila sedam godina bila je lijepa poput vedrog dana, ljepša čak i od kraljice. Kad kraljica tada ponovo upita ogledalo:

– Ogledalce, ogledalce, kaži mi, ko je najljepši na svijetu?

Ono joj odgovori:

– Vi ste lijepi, kraljice, ali Snjeguljica je ljepša!

Kraljica se uplaši i pozeleni od zavisti. Otada kad god bi ugledala Snjeguljicu, srce bi joj zastalo od bijesa, toliko je zamrzila djevojčicu. Zavist i oholost rasle su u njenom srcu kao korov, tako da se nije mogla smiriti ni danju ni noću. Stoga pozva jednog lovca i naredi mu:

– Odvedi djevojčicu u šumu, neću više da je vidim. Ubij je, a meni, kao dokaz, donesi njeno srce.

Lovac odvede Snjeguljicu u šumu, ali kad izvuče lovački nož da joj probode nedužno srce, ona zaplaka i reče:

– Ah, dragi lovče, poštedi mi život, otići ću u divlju šumu i nikad se neću kući vratiti!

Sažali se lovac na prelijepu djevojčicu i reče:

– Hajde, bježi, jadno dijete.

trigonom

"Ionako će te pojesti divlje zvijeri", pomisli on, pa pošto je nije ubio, osjeti kako mu ogroman kamen pade sa srca. U taj čas pojavi se jedan mladi vepar, on ga ubi, izvadi njegovo srce i odnese kao dokaz kraljici. To srce kuhar je morao posoliti i skuhati da ga zla kraljica pojede misleći da je Snjeguljčino.

Jadno malo dijete ostalo je sasvim samo u velikoj šumi i bilo ga je strah od svakog šuma lišća, svakog stabla, i nije znalo kako da se spasi. Poče trčati po grubom kamenju i trnju. Divlje životinje su skakale oko nje, ali je nisu napadale. Trčala je koliko su je noge nosile sve do sumraka, a tada ugleda neku malu kućicu, obradova se i uđe da se odmori. U toj kućici je sve bilo maleno, ali tako lijepo i čisto da se ne da opisati. Bio je tu stolić prekriven bijelim stolnjakom, a na njemu sedam tanjirića, kraj svakog tanjirića kašičica, mali nožić, viljuškica i mali vrč. Pokraj zida bilo je poredano sedam krevetića, pokrivenih bijelim čaršafima.

Snjeguljica je bila gladna i žedna i zato iz svakog tanjirića pojede malo povrća i hljeba i iz svakog vrča popi kapljicu vina. Nije htjela da sve uzme od jednoga. Bila je strašno umorna i htjede da legne u jedan od krevetića, ali joj ni jedan nije odgovarao: jedan bijaše predug, drugi prekratak, dok joj najzad sedmi ne bi sasvim dobar, pa ona osta u njemu i zaspala.

Kad pade noć, dođoše gospodari kućice – sedam patuljaka koji su u gori tražili zlato. Upališe svojih sedam svjetiljki i kad osvijetliše kuću, primijetiše da je neko tu bio, jer nije bilo sve onako kako su ostavili.

Prvi reče: – Koje sjedio na mojoj stolici?

Drugi reče: – Ko je jeo iz mog tanjirića?

Treći reče: – Ko je štupkao moj hljeb?

Četvrti: – Ko je kraduckao moje povrće?

Peti: – Ko je bockao mojom viljuškom?

Šesti: – Ko je rezao mojim nožićem?

Sedmi: – Ko je pio iz mog vrča?

Tad se osvrnu prvi i primijeti udubljenje na svom krevetu pa reče:

– Ko je ležao u mom krevetiću?

Ostali dotrčaše i povikaše:

– I u mom je neko ležao!

A sedmi, kad zaviri u svoj krevetić, ugleda Snjeguljicu kako spava. On rukom pozva ostale. Iznenađeni, dotrčaše i sa svojih sedam svjetiljki obasjaše Snjeguljicu.

– O, moj bože, moj bože! – šaputali su, – kako je to dijete lijepo! – i tako su se radovali da je nisu htjeli probuditi, već je ostaviše da spava. A sedmi patuljak je spavao po jedan sat kod svakog svog druga, i tako prođe noć.

Kad osvanu jutro, Snjeguljica se probudi, pa kad ugleda sedam patuljaka, uplaši se. Ali oni su prema njoj bili prijazni i upitaše je:

– Kako se zoveš?

– Zovem se Snjeguljica! – odgovori ona.

– A kako si dospjela u našu kućicu?

Ona im ispriča kako je njena maćeha naredila da je ubiju, kako joj je onaj lovac poklonio život i kako je poslije cijeli dan bježala dok nije našla njihovu kućicu. Patuljci joj rekoše:

– Ako hoćeš da vodiš naše domaćinstvo: da kuhaš, spremaš krevete, pereš, šiješ i pleteš, i sve držiš čisto i uredno, onda možeš ostati kod nas i ništa ti neće nedostajati.

– Hoću od srca – reče Snjeguljica.

trigonom

I ostade kod njih. Kuću im je držala uredno. Patuljci su ujutro odlazili u planinu i tražili zlato i naveče se vraćali kući. Tada im je jelo moralo biti gotovo. Kako je preko dana djevojčica bila sama, dobri patuljci su je opominjali govoreći:

– Čuvaj se maćehe, ona će kad-tad saznati da si ti ovdje. U kuću ne puštaj nikoga.

Pošto je vjerovala da je pojela Snjeguljičino srce, kraljica mišljaše da je opet ona najljepša, pa stade pred ogledalo i upita:

– Ogledalce, ogledalce, kaži meni, ko je najljepši na svijetu?

Ogledalo odgovori:

– Ovdje ste, kraljice, najljepši vi, ali je Snjeguljica, tamo preko sedam planina, kod sedam patuljaka, mnogo ljepša.

Tada kraljica pretrnu. Znala je da joj ogledalo ne laže, nego da ju je lovac prevario i da je Snjeguljica još živa. Nanovo poče razmišljati kako da je uništi. Zavist joj nije dala mira sve dok opet ne bude najljepša. Napokon je smislila da oboji lice i da se obuče kao stara torbarka da je niko ne može prepoznati. Tako prerusena pođe preko sedam planina do sedam patuljaka, a kad poslije duga hodanja stiže, pokuca na vrata i viknu:

– Dobra roba, lijepa roba, jeftino!

Snjeguljica proviri kroz prozor i reče:

– Dobar dan, draga ženo, šta to prodajete?

– Dobru robu, lijepu robu, – odgovori ova – pojaseve u svim bojama – i izvuče jedan ispleten od šarene svile.

– Ovu čestitu ženu mogu pustiti unutra – pomisli Snjeguljica, otključa vrata i kupi lijepi pojas.

– Dijete, – reče stara – kako ti to izgledaš! Hodi da ti ga ja lijepo zavežem.

Snjeguljica nije ništa sumnjala, stade pred nju i pusti da joj zaveže novi pojas. Ali stara je opasa tako brzo i tako je čvrsto stegnu da Snjeguljica izgubi dah i pade kao mrtva.

– Sad više nećeš biti najljepša – reče i požuri napolje.

Kad sedam umornih patuljaka stiže na večeru, silno se uplašise videći da njihova draga Snjeguljica leži na podu kao mrtva. Brzo prerezaše pojas i ona polako poče da diše i – oživi. Kad su čuli šta se dogodilo, rekoše joj:

– Stara torbarka nije niko drugi nego zla kraljica. Čuvaj se i ne puštaj nikoga u kuću ako mi nismo kraj tebe.

A kad je zla žena stigla kući, stala pred ogledalo i upitala:

– Ogledalce, ogledalce, kaži meni, ko je najljepši u čitavoj zemlji?

Ono joj odgovori kao i ranije:

– Ovdje ste najljepši vi, kraljice, ali Snjeguljica, preko sedam gora, kod sedam patuljaka, hiljadu je puta ljepša.

Kad ovo ču kraljica, od muke joj se smuti u glavi, jer je tako saznala da je Snjeguljica opet ostala živa.

– Sad moram smisliti nešto, što te mora uništiti – prošapta ona i vješticijim umijećem, u koje se razumjela, načini otrovni češalj. Ponovo se prerusi, ali ovaj put u neku staricu i tako pođe preko sedam planina do sedam patuljaka, pokuca na vrata i viknu:

– Nosim dobre robe, jeftino!

Snjeguljica proviri i reče joj:

– Idite vi svojim putem, ja ne smijem nikom otvarati.

trigonom

– Pa valjda smiješ pogledati, – reče stara, izvadi otrovni češalj i diže ga uvis. Snjeguljici se češalj tako dopade, prevari se i otvori vrata, pa kad se oko kupovine pogodiše, stara reče:

– A sad da te lijepo počešljam.

Jadna Snjeguljica nije ništa slutila i pusti da je stara češlja, ali samo što joj češljem dotače kosu, otrov poče djelovati, djevojčica se onesvijesti i pade.

– Sad si gotova, ti, lijepi izrode – reče zla žena i ode. Srećom pa se to dogodilo pred veće i patuljci se vratiše kući.

Kad ugledaše Snjeguljicu kako leži na zemlji, odmah posumnjaše na njenu maćehu, u žurbi počeše pregledati sve po kućici i u njenoj kosi nađoše otrovni češalj. Tek što joj ga izvukoše iz kose ona se osvijesti i ispriča im šta se desilo. Tad je oni opet opomenuše da se čuva i da nikom ne otvara vrata.

A kraljica kod kuće opet stade pred ogledalo i reče:

– Ogledalce, ogledalce, kaži meni, ko je najljepši na svijetu?

Ono joj odgovori kao prošli put:

– Ovdje ste, kraljice, najljepši vi, ali Snjeguljica, preko sedam planina, kod sedam patuljaka, hiljadu je puta ljepša!

Kad kraljica ču da ogledalo tako govori, zadrhta od bijesa i viknu:

– Snjeguljica mora umrijeti, pa kad bi me to života stajalo!

Ode potom u jednu skrivenu sobu, u koju niko osim nje nije smio ući, i tu načini jednu otrovnu jabuku. Izvana je bila tako lijepa, bijela pa rumena, da bi je poželio svako ko bi je vidio, ali ko bi samo komadić pojeo, morao bi umrijeti. Kad je jabuka bila gotova, kraljica oboji lice i preobuče se u seljanku pa krenu preko sedam gora do sedam patuljaka. Kad pokuca na vrata, Snjeguljica izviri na prozor i reče:

– Ne smijem pustiti unutra, sedam patuljaka su mi zabranili.

– Meni je pravo – odgovori seljanka. – Mislila sam da prodam ove jabuke. Ali kad je tako... Evo, kad si tako lijepa, jednu ću ti pokloniti.

– Ne, – reče Snjeguljica – ne smijem ništa primiti.

– Bojiš li se da ću te otrovati? – upita žena. – Evo, gledaj, razrezaću je popola; crveni dio tebi, bijeli meni. Jabuku je tako napravila da je samo crveni dio bio otrovan. Snjeguljicu je primamila lijepa jabuka, pa kad vidje seljanku da jede, nije mogla da odoli, pruži ruku i uze otrovnu polovicu. Samo što je zagrizla, pade mrtva na zemlju. Kraljica je pogleda pakosno i glasno nasmija:

– Bijela kao snijeg, rumena kao krv i tamnokosa kao ebanovina! Sad te više patuljci neće oživjeti!

A kad stiže kući, upita svoje ogledalo:

– Ogledalce, ogledalce, kaži meni, ko je najljepši? Ono, malo počuta, pa odgovori:

– Najljepši ste Vi, kraljice, najljepši!

Njeno zavidno srce konačno se smiri, toliko koliko se zavidno srce može smiriti.

Kad uveče dođoše kući, patuljci nađoše Snjeguljicu kako leži na zemlji. Na njenim usnama nije bilo daha, bila je mrtva. Pretražiše svu kuću ne bi li našli nešto sumnjivo, razvezaše joj pojas, razčešljaše kosu, oprашe je vodom i vinom, ali ništa nije pomoglo – draga djevojčica je bila mrtva. Staviše je na odar (odar je ležaj na kojem leži mrtvac) i sva sedmorica sjedoše oko nje i ostadoše tako tri dana plačući. Pomisliše da je sahrane, ali ona je izgledala još uvijek kao živa; još su joj obrazi bili tako rumeni da oni rekoše:

– Ne možemo je u crnu zemlju zakopati?

trigonom

Napraviše kovčeg od stakla, položili su ga, a zlatnim slovima napisali njeno ime i da je bila princeza. Onda iznesoše kovčeg na vrh planine i po jedan od njih je uvijek tu ostajao na straži. I životinje su dolazile da je oplakuju; prvo sova, onda gavrani, pa golubica.

Snjeguljica je dugo, dugo ležala u kovčegu, ali je još uvijek bila bijela kao snijeg, rumena kao krv i tamnokosa kao ebanovina, pa je izgledala kao da spava.

Dogodi se da jedan kraljevski sin dođe u šumu i stigne do kuće patuljaka da prespava. On vidje na brijevu kovčeg i lijepu Snjeguljicu u njemu i pročita što je bilo napisano zlatnim slovima. Onda reče patuljcima: – Dajte mi kovčeg, a ja ću vam za njega dati šta god želite.

Ali patuljci odgovoriše: – Ne damo ga ni za sve blago svijeta.

– Onda mi ga poklonite, – reče kraljevski sin – ja više ne mogu živjeti a da ne gledam Snjeguljicu. Čuvaću je i poštovati kao svoje najdraže.

Kad je to rekao, dobri patuljci se sažališe i dadoše mu kovčeg. Kraljevski sin naredi da ga sluga ponesu na ramenima. Ali dogodi se da se oni spotakoše o žbunje i od potresa ispade Snjeguljici otrovni zalogaj koji joj je bio zastao u grlu. I ubrzo ona otvori oči, diže poklopac kovčega, uspravi se i opet je bila živa.

– Ah, bože, gdje sam!? – uzviknu.

A kraljevski sin, sav sretan, odgovori:

– Kod mene si! – i ispriča joj sve šta se dogodilo. Na kraju reče:

– Volim te više od svega na svijetu. Pođi sa mnom u dvorac moga oca i budi moja žena. Snjeguljica pristade i pođe s njim, a svadba im je bila divna i raskošna. Ali na slavlje je bila pozvana i Snjeguljičina opaka maćeha. Pošto je obukla prekrasne haljine, ona stade pred ogledalo i upita:

– Ogledalce, ogledalce, kaži meni, ko je najljepši u čitavoj zemlji?

Ogledalo odgovori:

– Ovdje ste, kraljice, najljepši vi, ali je mlada kraljica ljepša!

Tada zla žena izusti kletvu i ukoči se od straha. Prvo nije htjela ni da ide na svadbu, ali nije mogla da se smiri dok ne vidi mladu kraljicu. A kad je ušla i prepoznala Snjeguljicu, stala je kao ukopana i nije mogla ni da se makne od straha. Tada joj srce prepuknu od silne zavisti i zlobe.

PEPELJUGA

Razbolje se žena nekog bogataša, pa kad osjeti da joj je blizu kraj, pozva sa svoje smrtne postelje kćer jedinicu i reče joj:

– Drago dijete, budi dobra i čestita, pa će ti svako biti od pomoći.

Kad to reče, sklopi oči i izdahnu.

Djevojčica je svaki dan odlazila do majčinog groba i plakala. Nije zaboravila majčine riječi. Kad je došla zima, pokri snijeg majčin grob svojim bijelim pokrivačem, a kad ga sunce u proljeće okopni, bogataš se oženi drugom ženom.

Žena sa sobom dovede i svoje dvije kćeri, koje su naoko bile lijepe i čiste, ali u srcu zle i prljave. Tako nastadoše teški dani za sirotu pastorku.

trigonom

– Zar će ova glupa guska sjediti s nama u sobi? – govorile su.

– Ko hoće hljeba, mora ga i zaslužiti.

Oduzeše joj lijepe haljine, navukoše joj staru sivu kecelju i dadoše drvene nanule.

– Vidi ti ponosne princeze, kako se dotjerala! – vikale su, smijale se i odvele je u kuhinju.

Tu je morala od jutra do mraka da radi teške poslove, da ustaje u ranu zoru, da donosi vodu, loži vatru, kuha i pere. Osim toga, polusestre su joj pravile svakojake pakosti, rugale joj se i sipale joj u pepeo grašak i leću, a ona je morala da sjedi i da trijebi. Uveče, umorna od tolikog posla, morala bi leći kraj ognjišta, jer nije imala svoje postelje. Kako je od pepela uvijek bila prašnjava, nazvaše je Pepeljugom.

Jednoga dana otac se spremao za vašar pa upita pastorku šta žele da im donese.

– Lijepih haljina – reče jedna.

– Bisera i dragog kamenja – reče druga.

– A ti, Pepeljugo, – upita otac – šta bi ti željela?

– Otkinite, oče, prvu grančicu koja vam dodirne šesir kad se budete vraćali kući. Nju mi donesite.

Tako otac kupi objema pastorkama lijepe haljine, bisere i drago kamenje, a kad je vraćajući se kući jahao kroz šumu, okrznu ga ljeskova grančica i zbaci šesir. On je otkide i ponese. Kad je došao kući, dade pastorkama šta su zaželjele, a Pepeljugi dade ljeskovu grančicu. Pepeljuga mu zahvali, ode na majčin grob i zasađi grančicu; pri tom je toliko plakala da su joj suze tekle niz obraze i zalijevale grančicu. Grančica je od suza odmah počela rasti i postala lijepo drvo. Pepeljuga je svaki dan tri puta odlazila na grob, plakala i molila, a svaki put bi na drvo slijetala bijela ptičica, pa kad bi Pepeljuga izgovorila neku želju, ptičica bi joj s grane bacila ono što je zaželjela.

Dogodi se da kralj te zemlje priredi svečanost koja je trebala da traje tri dana i na koju je pozvao sve lijepe djevojke iz kraljevstva kako bi njegov sin sebi odabrao nevjestu. Kad su dvije polusestre čule da će i one biti pozvane, silno se obradovaše, pozvaše Pepeljugu i rekoše joj:

– Očešljaj nas, očisti cipele i pričvrsti kopče, ići ćemo na svečanost u kraljeve dvore.

Pepeljuga ih je poslušala, ali je gorko plakala jer je i ona željela da ide na ples pa zamoli maćehu da i nju povedu.

– Zar ti, Pepeljugo, – reče ova – takva, puna prašine i pepela, da ideš u dvorac? Nemaš ni haljinu ni cipele, a plesala bi!

Kako je Pepeljuga i dalje molila, ona reče:

– Evo, sasula sam ti zdjelu leće u pepeo. Ako je za dva sata istrijebiš, možeš ići s nama.

Pepeljuga izađe na zadnja vrata u baštu i povika:

– O, vi pitome golubice, vi grlice i sve ptičice pod nebom, dođite i pomozite mi: Dobra zrnca u lončić, loša u stomačić!

Odmah sletješe na prozor dvije bijele golubice, za njima dvije grlice, a onda dolepršaše sve ptičice pod nebom i spustiše se na pepeo. Golubice zaklimate glavicama i, kljuc-kljuc, kljuc-kljuc, a za njima i sve druge ptičice, pa potrijebiše sva dobra zrnca u zdjelu. Nije prošlo ni sat vremena, a one završile i odletjele. Tada djevojka, sva radosna, odnese zdjelu maćehi, vjerujući da će sada smjeti ići na svečanost. Ali maćeha reče:

– Ne, Pepeljugo, ti nemaš haljinu i ne znaš plesati. Svi će ti se smijati. Kad se djevojka opet rasplakala, ona nastavi:

trigonom

– Ali ako mi dvije pune zdjele leće istrijebiš za jedan sat iz pepela, onda možeš ići. – A u sebi pomisli: "To neće nikako stići." Kad ona prosu dvije zdjele leće u pepeo i ode, djevojka opet izađe u baštu i povika:

– O, vi golubice, vi grlice i pitome ptičice pod nebom, dođite i pomozite mi trijebiti: Dobra zrnca u lončić, loša u stomačić!

Opet na kuhinjski prozor sletješe dvije bijele golubice, pa dvije grlice, a onda dolepršaše sve ptičice pod nebom i spustiše se na pepeo. Golubice klimnuše glavicama pa – kljuc-kljuc, kljuc-kljuc, a za njima i sve druge ptičice, i istrijebiše sva dobra zrna u zdjelu. Nije prošlo ni pola sata, a one završiše i odletješe. Djevojka odnese zdjelu maćehe, sva radosna, jer je pomislila da će sada i ona ići na svečanost. Ali maćeha reče:

– Ništa ti ne pomaže. Nećeš s nama jer nemaš haljinu i ne znaš plesati. Mi bismo morale da te se stidimo.

Okrenu joj leđa i požuri za svojim oholim kćerima. Kad više nikog nije bilo kod kuće, Pepeljuga ode na grob svoje majke pod lijesku i reče:

– Drvce drago, stresi grane, pa saspi srebro i zlato na me!

Jedna ptica joj baci zlatom protkanu haljinu i svilom i srebrom izvezene cipelice. Ona se brzo obuče i potrča na svečanost. Njene polusestre i maćeha je nisu mogle prepoznati. Bila je tako lijepa u raskošnoj odjeći, da one pomisliše kako je kraljevska kći. Na Pepeljugu nisu ni pomišljale, uvjerenе da ona sjedi kod kuće u prašini i trijebi leću iz pepela.

Kraljević joj priđe, uze je za ruku i zaplesa s njom, pa je čitavo vrijeme plesao samo s njom i nije htio da joj ispusti ruku, a kad bi je neko drugi zamolio za ples, on je odgovarao:

– Ovo je moja plesačica.

Tako je ona plesala do večeri. Kad htjede da krene kući, kraljević reče:

– Poći ću s tobom da te ispratim.

Htio da vidi čija je to kćer, ali ona mu pobježe i skoči u golubinjak. Kraljević je čekao sve dok nije došao njen otac, kome je kazao da je neznana djevojka skočila u golubinjak. Otac pomisli: "Da nije Pepeljuga?" Donesoše mu sjekiru i trnokop da razvali golubinjak, ali unutra nikoga ne nađoše.

Kad dođoše kući, Pepeljuga je ležala u prašnjavim haljinama u pepelu a petrolejka je tužno svjetlucala kraj odžaka. Jer, ona je brzo iskočila s druge strane iz golubinjaka i otrčala do ljeskovog drveta. Tamo je svukla lijepu haljinu i stavila na grob a ptica je odnijela. Onda je obukla svoju sivu keceljicu i legla u kuhinju kraj pepela.

Drugog dana, kad se svečanost nastavila i roditelji sa sestrama otišli, ode Pepeljuga ponovo do ljeskovog drveta i reče:

– Drvce drago, stresi grane, pa saspi srebro i zlato na me!

Ptica joj tada baci još gizdaviju haljinu. Kad se u toj odjeći pojavila na svečanosti, svi su bili zadivljeni njenom ljepotom. A kraljević, koji ju je čekao, odmah je uze za ruku i ponovo zaplesa s njom. Ako bi je neko drugi zamolio za ples, on je govorio:

– To je moja plesačica.

Kad je palo veče i ona htjela da ode, pođe i kraljević s njom da vidi u koju će kuću. Ali ona pobježe u baštu iza kuće. Tamo je stajalo lijepo veliko stablo na kojem su visile prekrasne kruške. Hitro kao vjeverica uspne se Pepeljuga među granje i kraljević nije vidio kud je nestala. Ali on opet sačeka dok ne dođe njen otac i reče mu:

– Neznana djevojka je opet pobjegla. Mislim da se sakrila u kruškinom granju.

trigonom

Otac opet pomisli: "Da nije Pepeljuga?" Naredi da mu donesu sjekiru i posiječe drvo, ali ne nađoše nikoga. A kad udoše u kuhinju, Pepeljuga je već ležala u pepelu, jer je prije toga skočila sa stabla, vratila ptici sa ljeskovog drveta lijepu haljinu i obukla svoju sivu keceljicu.

I trećeg dana, kad su roditelji i sestre otišli, pođe Pepeljuga na majčin grob i reče drvčetu:
– Drvce drago, stresi grane, pa saspi srebro i zlato na me!

Sad joj ptica baci haljinu koja je bila tako sjajna i raskošna kakvu još niko nije imao i cipelice od suhog zlata. Kad je u ovoj haljini došla na svečanost, svi su zanijemili od divljenja. Kraljević je opet plesao samo s njom i kad bi je neko drugi zamolio za ples, on je govorio: – To je moja plesačica.

Kad pade večer i Pepeljuga pođe kući, kraljević opet htjede da je prati, ali ona mu tako brzo pobježe da je nije mogao stići. Ali, kraljević se ovog puta poslužio lukavstvom. Naredio je da se stepenice namažu smolom, pa kad je djevojka potrčala kući, lijeva cipela joj se zalijepi i ostade. Kraljević je podiže i vidje da je bila vrlo malena i od suhog zlata.

Drugog dana dođe s cipelicom Pepeljuginom ocu i reče mu:

– Nijedna druga neće mi postati žena osim one kojoj pristaje ova zlatna cipela.

Dvije polusestre se silno obradovaše jer su imale lijepa stopala. Starija uze cipelicu i pođe s majkom u sobu da je isproba. Kako je cipela bila premalena pa joj palac nije mogao stati, majka joj pruži nož i reče:

– Odsijeci palac! Kad budeš kraljica, nećeš morati da hodaš. Djevojka odsiječe palac, ugura nogu u cipelicu, stisnu zube od bola i izađe pred kraljevića, a on je kao svoju nevjestu uze na konja i odjaha. Kad su prolazili pored groba, na ljeskovom grmu sjedile su dvije golubice i kukale:

Gukni, gukni, golubice,
krv curi iz cipelice.
Cipela je premalena,
a nevjeste prave nema.

Kraljević pogleda njenu nogu i spazi kako je krv procurila. On okrenu konja, vrati lažnu nevjestu i reče da to nije prava, i neka druga sestra isproba cipelu. Sad druga ode u sobu, s mukom utiska prste u cipelu, jer joj je peta bila prevelika, pa majka i njoj pruži nož i reče:

– Odreži komad pete. Kad budeš kraljica nećeš morati da pješačiš.

Djevojka odreza komad pete, utisnu nogu u cipelu i izađe pred kraljevića, a on je uze na konja kao svoju nevjestu i odjaha. Ali kad su prolazili pored ljeskovog drveta, sjedile su na grani dvije golubice i kukale:

Gukni, gukni, golubice,
krv curi iz cipelice.
Cipela je premalena,
još nevjeste prave nema.

Kraljević pogleda njenu nogu i opazi kako je krv procurila iz cipele i natopila bijelu čarapu, pa okrenu konja i lažnu nevjestu vrati kući.

– Ni ovo nije prava, – reče. – Imate li još kćeri?

trigonom

– Ne – reče otac. – Tu je još samo Pepeljuga, siročče moje pokojne žene, ali ona vam ne može biti nevjesta.

A kad kraljević reče da mu je pokažu, povika maćeha:

– Ah, ne, ona je prašnjava i prljava, ne možemo vam je pokazati.

Kraljević, međutim, ostade pri svome pa su morali pozvati Pepeljugu.

Ona prvo oprala ruke i lice pa izađe i pokloni se kraljeviću koji joj pruži zlatnu cipelu.

Tada ona sjede na klupicu, skide drvenu i obuče zlatnu cipelu koja joj je pristajala kao salivena. A kad je ustala i kraljević je pogledao u lice, prepozna lijepu djevojku s kojom je plesao i povika:

– Ovo je moja prava nevjesta!

Maćeha i polusestre se skameniše i poblijediše od bijesa, a on uze Pepeljugu na konja i odjaha s njom. Kad su prolazili pored ljeskovog drveta, zagukaše bijele golubice:

Gukni, gukni, golubice,

tu su zlatne cipelice

što djevojci dobro stoje

jer nevjesta prava to je.

A onda poletješe i spustiše se Pepeljugi na ramena, jedna s desne, druga s lijeve strane. Kad je trebalo slaviti svadbu, dođoše obje polusestre da se dodvore i da s Pepeljugom bajagi dijele sreću. Kad su mladenci pošli na vjenčanje, stade starija s desne a mlađa s lijeve strane Pepeljuge da joj budu pratilje, ali ih golubice, koje su ostale na nevjestinim ramenima, otjeraše. A Pepeljuga i kraljević ostaše sami u svojoj sreći, pa su živjeli dugo i sretno i ostali dobri i plemeniti.

TRNORUŽICA

Živjeli nekad davno car i carica koji su govorili svakog dana:

– Ah, kad bismo imali dijete!

A nikako nisu mogli da ga dobiju. Ali, jedanput, kad se kraljica kupala, izmili neka žaba iz vode i reče joj:

– Tvoja želja će se ispuniti. Prije nego prođe godina dana, donijećeš kćerku na svijet.

Kako žaba reče tako se i dogodi i carica rodi djevojčicu, tako lijepu da car nije znao šta će od radosti, pa priredi veliko slavlje. Nije pozvao samo rođake, prijatelje i poznanike, nego i mudre vile da bi bile blage i naklonjene djetetu. Bilo ih je trinaest u njegovom carstvu, a pošto je imao samo dvanaest zlatnih tanjira, morala je jedna od njih ostati kod kuće. Kad je slavlje bilo pri kraju, počеше mudre vile darivati dijete svojim čudesnim darovima: jedna vrlinom, druga ljepotom, treća bogatstvom i tako redom sa svim što se može poželjeti na ovome svijetu. U trenutku kad je jedanaesta darovala svoje, iznenada uđe ona trinaesta. Htjela je da se osveti što nije bila pozvana. Niti koga pogleda niti pozdravi, samo glasno reče:

– Neka se careva kći u svojoj petnaestoj godini ubode vretenom i padne mrtva.

trigonom

Ne rekavši više ni riječi, okrenu se i ode iz dvorane. Svi su bili uplašeni, ali tada istupi dvanaesta koja još nije bila izrekla svoju želju. Pošto nije mogla otkloniti zlo proročanstvo, nego ga samo ublažiti, reče:

– Neka to ne bude smrt, nego stogodišnji dubok san.

Želeći da sačuva svoje drago dijete od te nesreće, kralj naredi da se sva vretena u carstvu spale.

Na djevojčici se počele javljati svi darovi mudrih vila, tako da je bila lijepa, čedna, prijazna i razborita, pa je svako, ko je samo jednom vidi, zavolio. Ipak, dogodi se da, baš na onaj dan kad je napunila petnaest godina, car i carica ne budu u dvorcu i da djevojčica ostane sasvim sama. Poče švrljati okolo, razgledati sobe i odaje do mile volje, dok ne dođe do jedne stare kule. Penjući se uskim, zavojitim stepenicama stiže do nekih malih vrata. U bravi je bio zahrđali ključ. Kad ga ona okrenu, vrata se otvoriše i ona u maloj sobici ugleda staru ženu kako sjedi s vretenom u ruci i vrijedno prede lan.

– Dobar dan, bakice, – reče princeza – šta ti to radiš?

– Predem, – odgovori starica i klimnu glavom.

– A šta ti je to što tako veselo skakuće? – upita djevojče, uze vreteno i htjede da prede.

Ali samo što ga je dotakla, zlo proročanstvo se ispuni i ona se ubode u prst.

U istom trenu, kad je osjetila ubod, ona pade na staričin krevet i utonu u dubok san. Taj san se proširi po čitavom dvorcu: car i carica, čim su stigli kući i ušli u dvoranu, zaspase, a s njima i cijela dvorska svita. Zaspase i konji u štali i psi u dvorištu, golubovi na krovu i muhe po zidovima, pa i vatra što je treperila na ognjištu utihnu i zaspala, čak i kuhar, koji je baš tog trena htio da povuče za kosu svog pomoćnika, jer je nešto ubrljao, pusti ga i zaspala. Stiša se i vjetar. Na drveću oko dvorca nije se više micao ni jedan listić.

Oko dvorca počeo rasti trnova živica koja je svake godine bila sve viša, dok ga najzad nije sasvim obavila i prerasla da se više nije mogla vidjeti ni zastava na vrh krova. Po svijetu se širila priča o lijepoj, usnuloj Trnoružici – tako nazvaše carevu kćer – pa su s vremena na vrijeme dolazili carevići i pokušavali da kroz trnje prodru u dvorac. Nije im polazilo za rukom, jer ih je trnje, kao da ima ruke, hvatalo, greblo i zaustavljalo, čega se mladići nisu mogli osloboditi, pa su tu ostajali i umirali.

Poslije dugo vremena dođe opet jedan carević u ovu zemlju i ču kako neki starac priča o trnovoju živici, kako se iza nje nalazi dvorac i u njemu već sto godina spava prelijepa careva kći Trnoružica, car i carica i čitava dvorska svita. On je još od svog djeda slušao da su mnogi carevići dolazili i pokušavali da se probiju kroz trnje, ali da su ostajali da vise na njemu i umirali tužnom smrću. Tada mladić reče:

– Ja se ne bojim. Idem unutra da vidim lijepu Trnoružicu. Starac ga je odvrtao, ali on nije slušao njegove riječi.

Desilo se da je upravo tada proteklo onih sto godina i došao dan kad Trnoružica treba da se probudi. Kad se carević približio živici, ona se pretvori u velike lijepe cvjetove koji su se sami razmicali i propuštali ga, a onda se opet za njim zatvarali. U dvorištu ugleda konje i carske hrtove kako leže u dubokom snu. Na krovu su sjedili golubovi držeći svoje glavice pod krilima. Kad je ušao u kuću, spavale su muhe na zidovima, kuhar je još držao ruku kao da hoće šćepati momka, a služavka je sjedila pored crnog pijetla, koga je trebalo da operuša. Išao je dalje i u dvorani našao čitavu dvorsku svitu kako leži i spava, a gore na prijestolju spavali su car i carica. Sve je bilo toliko tiho da je mogao i svoj dah čuti. Došao je naposljetku do one kule i otvorio vrata male sobe u kojoj je spavala Trnoružica. Bila je tako lijepa da nije mogao oči od nje odvojiti, pa se saže i poljubi je. Kako je

trigonom

poljupcem dotače, ona otvori oči, probudi se i pogleda ga ljubazno. Upravo kad si doše, probudi se car, za njim carica i cijela dvorska svita i gledahu se začuđenih očiju. Konji u dvorištu ustadoše i stresošu se, psi skočiše i zamahaše repom, golubovi na krovu izvukoše glavice ispod krila, pogledaše oko sebe i prhnuše u polje. Muhe poletješe sa zidova. U kuhinji zapucketa vatra i poče kuhati jelo, pečenje opet zacvrča, kuhar prilijepi momku takvu pljusku da je zajaukao, a služavka operuša pijetla. I kad se sve probudi započe svadba carevića i Trnoružice, pa su živjeli sretno do kraja svog života.

MAČAK U ČIZMAMA

Imao neki mlinar tri sina, mlin, magarca i mačka. Sinovi su mljeli, magarac donosio žito i odnosio brašno, a mačak hvatao miševu. Kad mlinar umrije, sinovi podijeliše nasljedstvo: najstariji dobi mlin, srednji magarca, a najmlađi mačka. Rastuži se on i stade u sebi govoriti: "Ja sam najgore prošao. Moj najstariji brat može da melje žito, drugi može da jaše na magarcu, a šta ću ja s mačkom? Mogu od njega napraviti krznene rukavice i to je sve."

– Slušaj, – progovori mačak koji je izgleda razumio njegove musli – nemoj me ubiti da bi napravio par loših rukavica. Naruči ti meni čizme tako da mogu izaći i pokazati se pred ljudima, pa nećeš dugo čekati na moju pomoć.

Mlinarev sin se začudi mačkovim riječima, pa kako je baš u tom trenutku naišao obućar, on ga pozva i reče da mačku uzme mjeru za čizme. Kad su čizme bile gotove, mačak ih navuče, uze vreću, nasu u nju malo žita a pri vrhu namjesti uzicu da se vreća može svezati, pa je zabaci na rame i ode na dvije noge kao čovjek.

U toj zemlji je vladao car koji je volio jesti jarebice, ali nevolja je bila u tome što ih je bilo teško nabaviti. U šumi ih je bilo koliko hoćeš, ali su bile tako oprezne da ih ni jedan lovac nije mogao uloviti. Mačak je to znao, pa naumi da oproba sreću. Kad stiže u šumu, raširi vreću, razastre žito, pa jedan kraj uzice stavi u travu a drugi iza grma. Tu se sakri pa, pritajivši se, poče osmatrati. Jarebice se uskoro pojaviše, opaziše žito, pa jedna za drugom počеше skakati u vreću. Kad ih je u vreći bilo već prilično, mačak povuče uzicu, pritrča i zavrnu im vratove. Zabaci vreću na leđa i uputi se pravo u carev dvor. Kad stiže, stražar viknu:

– Stoj! Kuda ćeš?

A mačak ni pet ni šest već odgovori:

– Caru.

– Jesi li lud, – reče stražar – mačak da ide caru!

– De, pusti ga – reče drugi stražar. – Znaš da cara često mori dosada. Možda će ga mačak razveseliti frktanjem i mijaukanjem.

I tako mačak izađe pred cara. Duboko se pokloni i reče:

– Moj gospodar, grof... – pa tu izgovori neko zamršeno i otmjeno ime – preporučuje se gospodaru caru i šalje ove jarebice koje su se uhvatile u njegovu zamku.

trigonom

Caru se toliko zasjajiše oči nad lijepim i ugojenim jarebicama da se naduo od radosti, pa naredi da mačku iz riznice u onu vreću naspu toliko zlata koliko može ponijeti. Na rastanku mu reče:

– Oduzi to svome gospodaru i zahvali mu na poklonu.

Za to vrijeme je siroti mlinarev sin sjedio kraj prozora i s glavom podbočenom rukama razmišljao kako je, avaj, posljednji novčić dao za mačkove čizme – a šta mu može mačak donijeti. Kad, eto ti mačka, bubnu na vrata, zbacila vreću, razveza je, istrese zlato i reče:

– Ovo ti je za čizme, a car te pozdravlja i mnogo ti zahvaljuje.

Mlinarev sin se obradova zlatu, ali nikako da shvati kako je mačak do njega došao.

Svlačeći čizme, mačak mu sve ispriča, a onda reče:

– Eto, sad imaš dovoljno novaca, ali neće na ovome ostati. Sutra ću opet obući čizme i učiniti te još bogatijim. Da znaš, caru sam rekao da si ti grof.

Sutradan, kao što reče, mačak navuče čizme pa opet krenu u šumu i odnese caru još bogatiji ulov. Tako je bilo skoro svakoga dana. Mačak je donosio kući zlato, a car ga je toliko zavolio da mu je dopustio ulaziti i izlaziti kod njega bez najave i švrljati po dvorcu do mile volje. Jednom se tako macan grijao kraj ognjišta u carevoj kuhinji, kad naiđe kočijaš i počeo psovati:

– Do vraga i car i princeza! Baš sam htio da odem u krčmu piti i kartati, a evo moram da ih vozim u šetnju do jezera.

Kad mačak to ču, požuri kući i reče svome gospodaru:

– Ako hoćeš da postaneš grof, pođi sa mnom na jezero i kupaj se u njemu.

Mlinarev sin se začudi mačkovim riječima, ali ga poslušao, pođe za njim, svuče se do gola i skoči u vodu. Mačak mu uze odjeću, odnese je i sakri. Samo što to obavi, doveze se car. Mačak odmah počeo da kuka i jauče:

– Ah, milostivi care! Moj se gospodar kupao u ovom jezeru a naišao lopov i ukrao mu odjeću. Eno gospodina grofa u vodi, ne može od srama isplivati, a ako dugo ostane, prehladiće se i umrijeti.

Kad to ču, car naredi kočijašu da stane, pa posla čovjeka iz svoje pratnje trkom u dvorac da donese jedno njegovo odijelo. Mlinarev sin obuče raskošnu odjeću, a kako ga je car već poznavao kao grofa koji mu šalje jarebice, pozva ga pored sebe u kočiju. Careva kći se tome obradova, jer je mladi grof bio lijep i odmah joj se svidio.

Mačak je, međutim, otrčao prije njih, pa kad stiže do neke velike livade gdje je preko sto ljudi kosilo travu, upita ih:

– Ljudi, čija je ovo livada?

– Velikog čarobnjaka, – odgovoriše mu.

– Slušajte, sad će se ovuda provesti car. Kad upita čija je livada, vi odgovorite: grofova.

Ako tako ne reknete, svi ćete biti pobijeni.

Onda odjuri dalje i stiže do njive pod žitom, tako velike da joj se nije vidio kraj, a na njoj je žnjelo preko dvjesto žetelaca.

– Narode, čije je ovo žito? – opet će mačak.

– Čarobnjakovo – odgovoriše mu.

– Poslušajte, sad će se ovuda provesti car, pa kad upita čije je žito, vi odgovorite: grofovo. Ako tako ne kažete, svi ćete biti ubijeni.

Stiže tako mačak i do jedne lijepe šume, u kojoj je preko tri stotine sjekača obaralo i cijepalo hrastovinu.

– Ljudi, čija je ovo šuma?

trigonom

– Čarobnjakova.

– Slušajte me dobro, sad će se ovuda provesti car, pa kad upita čija je šuma, vi odgovorite: grofova. Ako tako ne reknete, svi ćete biti pobijeni.

Ljudi su se čudili i gledali za njim a mačak ode dalje. Kako je izgledao neobično i hodao u čizmama na dvije noge kao čovjek, oni ga se uplašiše. Tako mačak stiže i do čarobnjakovog dvorca, drsko uđe unutra, stade pred čarobnjaka i pokloni se. Ovaj ga prezrivo pogleda i upita šta hoće. Mačak se opet pokloni i reče:

– Priča se, milostivi, kako možeš, po volji da se pretvoriš u bilo koju životinju. Što se tiče psa, lisice ili vuka, to bih još i povjerovao. Ali da možeš da se pretvoriš i u slona, to mi se čini sasvim nemoguće, pa sam došao da se sam uvjerim.

Čarobnjak mu oholo odgovori:

– Ništa lakše, – pa se u času i pretvori u slona.

– To je veličanstveno, – ushićeno će mačak – ali možeš li da se pretvoriš u lava?

– I to je za mene sitnica – reče čarobnjak i u trenu se pred njim stvori lav.

Mačak se napravi da je uplašen pa uzviknu:

– Oh! Ovo je divno i neviđeno, to nisam mogao ni sanjati. Ali još čudnije bi bilo kad bi mogao da se pretvoriš i u tako malenu životinjicu kao što je miš. Ti sigurno možeš više od bilo kojeg čarobnjaka na svijetu, ali mi se čini da bi to i za tebe bilo preteško.

Kad ču ove slatke riječi, čarobnjak se sav rastopi od miline pa odgovori:

– Kako da ne, mačkiću moj, mogu ja i to – pa učas poče skakutati po sobi pretvoren u miša. Mačak skoči, ulovi ga i pojede.

Za to vrijeme car se vozio u kočijama sa grofom i princezom, i u to stigoše do one velike livade.

– Čija je ovo livada? – upita car.

– Gospodina grofa – povikaše ljudi, kako im je mačak naredio.

– Lijep komad zemlje, gospodine grofe – reče car. Krenuše dalje i stigoše do velikog žitnog polja.

– Čije je ovo žito? – upita car.

– Gospodina grofa – opet mu odgovoriše.

– Ah, oh, gospodine grofe, lijepo imanje! – reče car. Stigoše tako i do velike šume.

– Čiji je ovo gaj, ljudi?

– Gospodina grofa.

Car se još više začudi pa reče:

– Vi ste veoma bogat čovjek, gospodine grofe, skoro da ni sam nemam ovako divnu šumu.

Konačno stigoše i do čarobnjakovog dvorca. Mačak je čekao gore na stepenicama, a kad se kočija zaustavi, on sjuri, otvori vrata i reče:

– Gospodaru, dobrodošli u zamak moga gospodina grofa i on je sretan zbog časti koju mu činite.

Car izađe iz kočije i zadivi se prekrasnom dvorcu koji je bio veći i ljepši od njegovog, a grof povede princezu uz stepenice u dvoranu koja je blistala od zlata i dragog kamenja.

Tada grof isprosi princezu, a kad je car umro, on ga naslijedi i postade car te zemlje, a mačak u čizmama njegov prvi ministar.

trigonom

PALČIĆ

Bio jednom jedan siromašan seljak. Sjedio je svake večeri kraj ognjišta i džarao vatru, a žena prela. Tada bi seljak govorio:

– Kako je žalosno što nemamo djece. Kod nas mirno kao u grobu, a u drugim kućama bučno i veselo.

– Da, – govorila je žena i uzdisala – kad bismo imali makar jedno, pa da je kao palac, ja bih bila zadovoljna.

Poslije sedam mjeseci žena rodi dijete, nimalo duže od palca, a oni rekoše:

– Dobili kako i zaželjeli, pa neka bude naše drago dijete.

Zbog malog rasta nazvaše ga Palčić. Premda su ga dobro hranili, dijete ne poraste, već ostade onoliko koliko bješe prvog časa. No, dijete se činilo pametno i uskoro se pokaza da je ono bistro i spretno stvorenjce kome polazi za rukom sve što započne.

Seljak se jednog dana spremi da ide u šumu po drva i reče u sebi: "Kad bih bar imao koga da dotjera kola za mnom."

– Oče, – povika Palčić – ja ću dotjerati kola, možeš se u me pouzdati, biće na vrijeme u šumi.

Čovjek se nasmija i reče:

– E, kad bi to moglo! Ti si premalen da vodiš konja na uzdi.

– To ne smeta, oče, samo ako majka hoće da upregne konja. Ja ću mu sjesti u uho i dovikivati kuda treba ići.

– Dobro, – pristade otac – da pokušamo.

Kad je došlo vrijeme, majka upregnu konja, Palčića stavi konju u uho, a on viknu:

– Điha! Điha!

Konj krenu kao da je kočijaš pravi majstor i povuče kola pravo u šumu. U trenutku kad je mali vikao "Điha, điha" kad su kola ulazila u jednu oštru okuku, naiđoše dva stranca.

– Čovječe, – reče jedan – pa šta je ovo? Kola voze, kočijaš viče konju, a nema ga.

– To nisu čista posla, – reče drugi. – Hajdemo za kolima da vidimo gdje će se zaustaviti.

Kola skrenuše u šumu i to baš prema onome mjestu gdje su sjekli drva. Kad Palčić ugleda oca, povika:

– Vidi, oče, evo mene s kolima, spusti me. Otac lijevom rukom prihvati konja, desnom izvadi sinčića iz uha i on radosno sjede na jednu slamku. Kad stranci ugledaše Palčića, od čuda su zanijemili. Onda jedan pozva drugoga na stranu i tiho reče:

– Ovaj mališan bi mogao da nam donese sreću. Mogli bi ga u nekom velikom gradu pokazivati za novac. Hajde da ga kupimo!

Oni priđoše seljaku i rekoše mu:

– Prodaj nam ovog mališana. Biće mu dobro kod nas.

– Ne, – odgovori otac. – To je moj jedinac, ne bih ga prodao za sve blago ovoga svijeta.

Ali kad Palčić ču da je riječ o prodaji, uspuza se uz očev kaput, stade mu na rame i šapnu na uho:

– Samo ti mene prodaj, oče, ja ću se vratiti.

Tako ga otac prodade onoj dvojici za dobre pare.

– Gdje hoćeš da sjediš? – upitaše ga oni.

– Stavite me na obod šesira. Tamo mogu da šetam naokolo i da posmatram okolinu, a pasti neću.

trigonom

Ljudi mu učiniše po volji, Palčić se oprostio od oca i krenuše. Išli su sve dok se nije smrklo. Tad mališan povika:

– Spustite me dolje, prigustilo mi je.

– Ostani ti lijepo tamo gdje si, – reče onaj na čijem je šesiru sjedio – meni to ništa ne smeta. I ptice mi ponekad urade nešto po šesiru.

– Ne, – reče Palčić – ja znam šta je pristojnost, brzo me spustite dolje.

Čovjek skide šešir i pusti mališana na njivu kraj puta. On skoči i počeo puzati po zemlji tamo-amo dok ne nađe mišju rupu i šmugne unutra.

– Laku noć, gospodo, putujte bez mene, – povika iznutra da im se naruga. Oni potrčase i počеше gurati štapove u mišju rupu, ali trud im osta uzalud. Palčić se povlačio sve dublje i dublje, pa kad pade noć, oni moradoše kući ljuti i prazne kесе.

Kad Palčić vidje da su otišli, izađe iz podzemnog hodnika. "Noću je opasno hodati po oranici", reče on, "možeš slomiti i vrat i nogu!" Srećom, naiđe na praznu puževu kućicu. "Hvala bogu", reče, "tu mogu sigurno provesti noć", i smjesti se unutra. Ali upravo kad je htio da zaspi, ču kako prolaze dva čovjeka i jedan od njih govori:

– Kako bismo samo mogli bogatome popu uzeti novac i srebro?

– To bih ti ja mogao reći, doviknu mu Palčić.

– Šta to bi? – reče jedan lopov uplašeno – čuh da neko govori. Oni zastadoše i oslušnuše, a Palčić ponovo progovori:

– Povedite mene, ja ću vam pomoći.

– A gdje si ti?

– Tražite me pri zemlji i pazite odakle dolazi glas – odgovori on. Lopovi ga najzad nađoše i podigoše.

– Ti, kepecu jedan, kako ćeš nam ti pomoći? – rekoše oni.

– Slušajte, – odgovori on – ja ću se provući između željeznih šipki u popovu sobu i dodaću vam što god hoćete.

– Važi – rekoše oni. – Hajde da vidimo šta možeš i znaš.

Kad stigoše do popove kuće, Palčić se uvuče u sobu i odmah povika iz sveg glasa:

– Šta hoćete? Hoćete li sve šta ovdje ima?

Lopovi se uplašiše i rekoše:

– Tiše! Da se ko ne probudi.

Ali Palčić se pravio da ne razumije pa ponovo viknu:

– Šta hoćete? Hoćete li sve šta ovdje ima?

To začu služavka koja je spavala u susjednoj sobi, uspravi se u krevetu i oslušnu. Ali lopovi koji su se od straha dali u bjekstvo ponovo se ohrabriše i pomisliše:

– To nas mališa zavatlava.

Oni se vratiše i šapnuše mu:

– De, budi ozbiljan i dodaj nam nešto.

Palčić opet povika iz sve snage:

– Pa ja ću vam sve dodati, samo pružite ruku.

To je sasvim dobro čula služavka koja je iz kreveta osluškivala i potrča na vrata, a lopovi pobjgoše kao da ih goni sam vrag. Pošto nije mogla ništa da vidi, služavka počeo da upali svjetlo. Tako za njom izađe i Palčić i neprimijećen ode u sjenik. Pošto je sve pretražila i ništa nije našla, služavka leže natrag u krevet misleći da je sanjala otvorenih očiju i ušiju. Palčić se uspuza uz vlati sijena i nađe sebi lijepo mjesto za spavanje. Mislio je da se tu do jutra odmori, pa da se onda vrati kući svojim roditeljima. Ali još ga je mnogo šta čekalo.

trigonom

Kad se primače zora, služavka ustade da nahrani stoku. Prvo pođe u sjenik i zahvati naramak sijena i to baš onaj u kojem je spavao Palčić. Ali, on spavaše tako čvrsto da ništa nije osjetio niti se probudio sve dok zajedno sa sijenom ne stiže kravi u usta.

– O, bože, – povika on – kako sam to dospio u mlin?

Ali ubrzo shvati gdje se nalazi pa dobro pripazi da ne padne među zube i ne bude zdrobljen. Tako je morao skliznuti u želudac.

– U ovoj sobici su zaboravili prozore, – reče on – ni sunce ovamo ne dolazi, niti se svjetlo pali.

Smještaj mu se nije nimalo dopao. A najgore je bilo što je kroz vrata dolazilo sve više sijena i postajalo sve tješnje. U velikom strahu on povika što je mogao glasnije:

– Ne donosite više sijena, ne donosite više sijena!

Služavka, koja je upravo muzla kravu, kad ču da neko govori a nikoga ne vidi, i to onim istim glasom koji je noćas čula, trže se i toliko prepade da klonu sa stoličice i prosu mlijeko. Brzo se podiže i trčeći prema gospodaru povika:

– Joj! Gospodine pope, krava je progovorila.

– Ti si poludjela, – odgovori pop, ali ipak pođe u štalu da vidi što je. Kad, samo što je ušao u štalu, Palčić opet povika:

– Ne donosite više sijeno, ne donosite više sijeno.

Uplaši se i pop, misleći da je u kravu ušao zao duh, pa naredi da je zakolju. Zaklaše je, a želudac u kojem je bio Palčić baciše na đubre. Palčić je mnogo muka imao da se izvuče napolje i baš kad je uspio da promoli glavu, eto nove nesreća: dotrča gladan vuk i u jedan zalogaj proguta čitav želudac. Ali Palčić nije gubio hrabrost. "Možda ću se", mislio je, "moći sporazumjeti s vukom", i doviknu mu iz stomaka:

– Dragi vujo, ja znam gdje ima divne hrane.

– Gdje to? – upita vuk.

– U jednoj kući, uvući ćeš se kroz odžak i naći kolača, slanine i kobasica koliko god hoćeš.

I on mu tačno opisa kuću svoga oca.

Vuku nije trebalo ponavljati. On se noću uvuče kroz odžak, uđe u ostavu i naždera se do grla. Kad se zasitio, htjede da izađe, ali je bio toliko nabrekao da istim putem više nije mogao napolje. Palčić je s tim i računao, pa sad poče da vrišti u njegovom stomaku.

Cičao je i podvrisakivao koliko god je mogao.

– Smiri se, – zaškripi vuk zubima – probudićeš ljude.

– Da ne bi, – reče mališan – ti si se sit najeo, hoću i ja da se veselim. Pa opet poče da viče iz sve snage. Od te buke se najzad probudiše njegov otac i majka, potrčaše do ostave i proviriše kroz pukotinu. Kad vidješe da je unutra vuk, otrčaše da donesu sjekiru i kosu.

– Ti stani iza mene, – reče čovjek kad udoše u sobicu – ako od mog udarca ne bude mrtav, treba ti da ga udariš i da ga rasiječeš.

Palčić ču glas svoga oca i povika:

– Dragi oče, ja sam ovdje, evo me u vukovom truhu. A otac reče sav sretan:

– Hvala bogu, vratilo nam se naše drago dijete!

On reče ženi da ostavi kosu da ne bi povrijedila Palčića, pa zamahnu i udari vuka po glavi tako snažno da se odmah mrtav sruši. Poslije toga potražiše nož i makaze, razrezaše mu trbuh i izvukoše mališana napolje.

– Ah, – reče otac – mnogo smo se brinuli za tebe! Gdje li si sve bio?

trigonom

- Ah, oče, bio sam u mišjoj rupi, u kravljem želucu, u vukovom trbuhu. Ali sad ostajem kod vas.
- A mi te više nećemo prodati ni za sva blaga ovoga svijeta – rekoše roditelji milujući i ljubeći svog dragog Palčića. Oni mu dadoše da jede i pije i napraviše mu novo odijelo, jer se staro na putu pocijepalo.

BREMENSKI MUZIKANTI

Neki čovjek imao magarca koji je dugo godina pokorno nosio vreće u mlin i čija je snaga sada bila pri kraju, pa je bio sve slabiji u poslu. Tada njegov gospodar naumi da ga se nekako riješi. Magarac primijeti šta mu se sprema, pa pobježe i uputi se u Bremen.* Tamo bi, mislio je, mogao postati gradski muzikant. Kad je prešao jedan dio puta naiđe na psa koji je ležao kraj drumu i dahtao kao neko ko se dobro natrčao.

– Što toliko dahćeš, Šarove? – upita magarac.

– Star sam i sve slabiji, – odgovori pas – pa ne mogu više u lov i gospodar hoće da me ubije. Zato sam strugnuo. Kako sada da zaradim hljeb?

– Znaš šta, – reče magarac – ja idem u Bremen i postaću tamo gradski muzikant. Pođi sa mnom pa se i ti zaposli kao muzičar. Ja ću svirati na tamburici a ti udaraj u bubanj.

Pas se obradova, pa mu se pridruži. Nisu dugo pješačili kad – ugledaše mačka kako sjedi kraj puta natmuren kao tri kišna dana.

– Oj, šta je to tebi krenulo nizbrdo, macane? – upita magarac.

– Ko bi bio veseo kad mu rade o glavi, – odgovori mačak. – Pošto sam nabrao godina i zubi mi otupjeli, pa više volim u zapečku da predem nego da lovim miševе, gospodarica htjede da mi sveže kamen o vrat i utopi. Evo sam strugnuo, ali sad bi mi dobar savjet vrijedio zlata: šta ću sa sobom?

– Hajde s nama u Bremen, ti se bar razumiješ u noćnu muziku, pa možeš tamo postati gradski muzikant.

Mačku ovo polaska i pođe s njima. Uskoro tri bjegunca naidoše na neko dvorište na čijoj kapiji čuči pijetao i krešti koliko ga grlo nosi.

– Što toliko kreštiš, uši ćeš nam probiti, – reče magarac. – Šta ti je?

– Sutra je nedjelja, – reče pijetao, – dolaze gosti, a domaćica nema milosti, naredila kuharici da mene spremi u čorbi. Večeras će mi odrubiti glavu, pa kreštim koliko mogu, dok god mogu.

– Ma, pusti ti to, crvenglavi, – odmahnu magarac – pođi s nama, mi idemo u Bremen, a od smrti bolje svugdje ćeš naći. Ti imaš zvučan glas, pa kad budemo zajedno muzicirali, dobro ćeš nam doći.

Pijetao prihvati prijedlog pa svi zajedno nastaviše put.

Kako je do Bremena bilo više od jednog dana hoda, svratiše pred večer u neku šumu da tu prenoće. Magarac i pas legoše pod jedno veliko drvo, mačak se pope iznad njih na granu, a pijetao odleti do samog vrha gdje mu je bilo najsigurnije. Prije nego što zaspа, pogleda on još jedanput na sve strane. Kako mu se učini da u daljini vidi neku svijetlu tačku,

trigonom

doviknu svojim drugovima da je, izgleda, u blizini neka kuća, jer se vidi svjetlo. Magarac reče:

– Treba poći tamo, ovo je loše konačište.

Pas pomisli kako bi mu dobro učinila koja koska i malo mesa na njoj. Tako krenuše prema svjetlu koje je bivalo sve jače i sve veće postajalo, dok ne stigoše pred osvijetljenu razbojničku kuću. Magarac, kao najveći, priđe prozoru i pogleda unutra.

– Šta vidiš, Sivonjo? – upita pas.

– Hmm, šta vidim? – odgovori magarac. – Vidim postavljen sto sa lijepim jelom i pićem i razbojnice kako sjede i goste se.

– To bi bilo nešto za nas – reče pijetao.

– E, da nam je kako unutra! – zamisli se magarac.

Posavjetovaše se šta da urade kako bi rastjerali razbojnice i najzad smisliše: magarac će prednjim nogama stati na prozor, pas će skočiti na magarčeva leđa, mačak će uspuzati na psa i najzad će pijetao uzletjeti mačku na glavu. Kad to uradiše, počеше na ugovoreni znak zajednički muzicirati: magarac zanjaka, pas zalaja, mačka zamrnjauka a pijetao zakukurika, pa se survaše kroz prozor u sobu da su stakla zazvečala. Na tu užasnu dreku razbojnici skočiše, pomisliše da to dolaze duhovi i navratnanos pobjegoše u šumu. Četiri drugara sjedoše za trpezu, navališe na preostala jela i najedoše se kao da će četiri sedmice gladovati.

Kad četiri muzikanta završiše s jelom, pogasiše svijeće i potražiše mjesta za spavanje, svako već prema svojoj želji i navici: magarac leže na đubre, pas iza vrata, mačka na topli pepeo kraj ognjište, a pijetao sjede na prečagu. I kako su bili umorni od dugog puta, ubrzo i zaspāše. Kad prođe ponoć i razbojnici izdaleka vidješe da u kući više ne gori svjetlo i da sve izgleda mirno, progovori harambaša:

– Nismo smjeli ovako nasjesti, – i posla jednog da ode i pretraži kuću. Taj zateče sve mirno, pa ode u kuhinju da zapali svijeću i kako je od užarenih, sjajnih mačkinih očiju pomislio da je pravi žar, on prinese njenim očima sumporno drvce da ga upali. Ali mačka nije znala za šalu već mu frkćući skoči u lice i izgreba ga. On se grdno uplaši, potrča i htjede da izleti na zadnja vrata i nagazi na psa. Pas skoči i ugrize ga za nogu. A kad potrča preko dvorišta i naiđe na đubrište, magarac se ritnu i opali ga zadnjim kopitama. A pijetao, koji se od buke probudi, zakrešta sa prečage: – kukuriku! Tad potrča razbojnik, što su ga noge nosile, svome harambaši i reče:

– Ah, u kući je grozna vještica, sunula mi je u lice i ogrebala me svojim dugim kandžama, pred vratima sjedi čovjek s nožem, taj me je ubo u nogu, na dvorištu leži neka crna neman koja me je zviznula toljagom, a gore na krovu sudija i više: – Ovamo s tom huljom! – pa sam jedva živu glavu spasio. Od tada se razbojnici više ne usudiše da uđu u kuću, a četvorici nesuđenih bremenskih muzikanata kućica se toliko dopala da više nisu htjeli iz nje.

A onome ko je zadnji pričao još bride usta od pričanja.

*Bremen – grad u Njemačkoj)

STARI SULTAN

trigonom

Imao neki seljak vjernog psa, kojeg je zvao Sultan. Sultan je već bio star i pogubio sve zube, pa nije mogao gotovo ništa jesti. Stajao jednom seljak sa svojom ženom pred kućom i govorio:

– Sutra ću ubiti starog Sultana, taj više nije ni od kakve koristi.

Žena kojoj je bilo žao vjerne životinje odgovori:

– Kad nas je tolike godine vjerno služio i ostao nam odan, mogli bismo ga sada iz sažaljenja hraniti.

– Ne budi budala, – reče seljak – taj više nema ni jednog jedinog zuba u ustima, ni jedan lopov ga se ne boji, ne treba nam. Ako nas je služio, dobivao je dobro i da jede.

Jadni pas, koji je nedaleko ležao na suncu i sve to čuo, rastuži se što će mu sutra osvanuti posljednji dan. On je imao dobrog prijatelja, vuka, pa se uveče odšunja njemu u šumu i potuži se na sudbinu koja ga čeka.

– Slušaj, rođače, – reče vuk – budi samo hrabar i ja ću ti pomoći u tvojoj nevolji. Sutra rano tvoj gospodar ide sa ženom u polje. Nikog neće biti kod kuće i oni će ponijeti svoje malo dijete sa sobom. Dok rade, oni obično ostave dijete u hladovini iza živice. Ti leži kraj njega, kao da ga čuvaš. Onda ću ja izaći iz šume i ukrasti ga. Ti brzo potrči za mnom kao da hoćeš da mi ga otmeš. Ja ću ga ispustiti, a ti ga onda odnesi roditeljima, neka misle da si ga spasio. Biće ti toliko zahvalni da ti neće ništa nažao učiniti. Naprotiv, bićeš u milosti i neće više dozvoliti da ti išta nedostaje.

Psu se ovaj prijedlog dopade, pa sve izvedoše kao što su se dogovorili. Otac zakuka kad vidje da mu vuk odnosi dijete, ali kad mu ga stari Sultan vrati, on se obradova, pogladi ga i reče:

– Neće ti niko skinuti ni dlačicu s glave, živjećeš u milosti i hraniti se kod nas dok si živ. A svojoj ženi reče:

– Idi odmah kući i napravi starom Sultanu poparu za koju mu ne trebaju zubi. Donesi mu jastuk iz mog kreveta, poklanjam mu ga, da mu bude ležaj.

Od tada je starom Sultanu bilo tako dobro kako je mogao samo poželjeti. Uskoro potom posjeti ga vuk i obradova se što je sve tako dobro ispalo.

– Ali, rođače, – reče on – zažmiri na jedno oko ako ja ponekad ukradem tvome gospodaru koju podeblju ovcu. Danas se teško izlazi na kraj.

– Na to ne računaj, – odgovori pas – ja ostajem vjeran svome gospodaru i to neću dopustiti.

Vuk je mislio da ovo nije rečeno ozbiljno, pa se došunja te noći i htjede da odnese ovcu.

Ali seljak, kome je vjerni Sultan odao vukovu namjeru, sačeka ga u zasjedi, pa mu toljagom dobro pročešlja dlaku. Vuk morade da bježi, pa doviknu psu:

– Čekaj ti, nevjerni druže, zbog ovog ćeš se pokajati.

Drugog jutra posla vuk svinju da pozove psa u šumu da izravnaju račune. Stari pas Sultan nije mogao naći bolju pratnju pa povede mačka, kome je jedna noga bila prebijena, i kad su krenuli jadni mačak je šepao i od bola ispružio rep uvis. Vuk i njegov pratilac bili su već na zakazanom mjestu, ali kad ugledaše protivnike kako dolaze, učini im se sablja od mačkovog uzdignutog repa i kako je ovaj skakutao na tri noge, pomisliše da to on sakuplja kamenice da ih gađa. Obojica se uplašiše, pa se vepar* zarovi u lišće, a vuk skoči na drvo. Kad pas i mačak stigoše, začudiše se što nikoga nema. Ali vepar nije mogao sasvim da se sakrije u lišće, malo su mu uši virile. Dok se mačak ispitujući

trigonom

osvrtao, strignu vepar ušima, a on, pomislivši daje to miš, skoči na njega i bezdušno ga ugrize. Vepar skoči i pobježe silno drečeći:

– Eno vam krivca na drvetu.

Pas i mačak pogledaše gore i vidješe vuka postidjenog što se pokazao toliki plašljivac pa prihvati mir koji mu je pas ponudio.

*vepar – mužjak divlje svinje

VUK I SEDAM JARIĆA

Bijaše jednom jedna stara koza pa imala sedam mladih jarića koje je voljela kao što majka voli svoju djecu. Jednog dana pođe ona u šumu da donese hrane pa pozva svih sedam jarića i reče im:

– Draga djeco, ja idem u šumu, a vi se dobro pričuvajte vuka, jer ako uđe, poješće vas od glave do pete. Taj zlikovac se često pretvara, ali vi ćete ga odmah prepoznati po hrapavom glasu i crnim šapama.

A jarići rekoše:

– Draga majko, mi ćemo se dobro čuvati, možeš ići bez brige.

Koza zameketa i mirno krenu na put.

Ne prođe dugo a neko zakuca na kućna vrata i viknu:

– Otvorite, draga djeco, evo vaše majke, svakom sam nešto donijela. Ali jarići po hrapavom glasu prepoznaše vuka i povikaše:

– Nećemo ti otvoriti, ti nisi naša majka, ona ima nježan i mio glas, a tvoj glas je hrapav. Ti si vuk.

Tada vuk ode nekakvom trgovcu i kupi veliki komad krede. Kad je pojede, glas mu postade nježan. Onda se vrati, pokuca na vrata i viknu:

– Otvorite, draga djeco, evo vaše majke, svakom sam ponešto donijela.

Ali vuk je stavio svoju crnu šapu na prozor pa kad je jarići vidješe i poviču:

– Nećemo ti otvoriti, naša majka nema crne šape kao ti, ti si vuk. Tada vuk otrča pekaru i reče:

– Udario sam se u nogu, premaži mi je tijestom.

I kad mu pekar tijestom premaza šape, on otrča mlinaru i reče mu:

– Pospa mi šape brašnom.

Mlinar pomisli: "Vuk hoće nekog da prevari", pa ga htjede odbiti, ali vuk mu reče:

– Ako mi to ne učiniš, poješću te.

Tako se mlinar uplaši i nabijeli mu šape. Eto, takvi su ljudi. Onda zlikovac dođe i po treći put na kućna vrata, pokuca i reče:

– Otvorite, djeco, došla vaša draga majka i svakome ponešto iz šume donijela.

Jarići povikaše:

– Pokaži nam prvo nogu, da vidimo jesi li naša draga majka.

On onda stavi šapu na prozor i kad jarići vidješe da je bijela, povjerovaše da je istina i otvoriše vrata. Ali uđe im vuk, glavom i bradom. Oni se uplašiše i stadoše se kriti. Jedno

trigonom

skoči pod sto, drugo u krevet, treće u peć, četvrto u kuhinju, peto u ormar, šesto pod korito, a sedmo u kutiju zidnog sata. Ali vuk ih sve nađe i nije oklijevao nego ih je jedno za drugim progutao. Samo ono najmlađe u kutiji od sata nije našao. Kad se tako do mile volje našderao, vuk se odgega napolje na livadu, leže pod drvo i zaspao.

Malo zatim vrati se i koza iz šume. Ali šta je imala vidjeti. Kućna vrata širom otvorena, sto, stolice i klupa prevrnutе, korito slupano, pokrivač i jastuci po podu. Poče tražiti svoju djecu, njih nigdje. Dozivala ih je redom po imenu, ali niko se ne odazva. Najzad, kad zovnu najmlađeg, začu se njegov glasić:

– Draga majko, evo me u kutiji od sata.

Ona ga izvadi te joj ispriča kako je došao vuk i sve ostale pojeo. Pomislite samo koliko je koza plakala za svojom jadnom djecom.

Najzad u svome jadu izađe napolje a jarić istrča s njom. Kad stiže na livadu, a tamo vuk pod drvetom leži i hrče da se sve grane tresu. Ona ga zagleda sa svih strana i primijeti da se u njegovom prepunom trbuhu jarići koprcaju.

"Ah, bože", zaključila ona, "to su moja jedna djeca, koju je progutao za večeru, još u životu?" Najmanje jare brzo otrčalo kući po makaze, iglu i konac. Koza proreza čudovištu trbuh i samo što je napravila prvi rez kad jedno jare promoli glavu i kako je rezala dalje tako je iskakalo jedno za drugim svih šest jarića. I svi su bili živi i zdravi. Kakva je to bila radost! Grlili su svoju dragu majku i cupkali kao krojač na svojoj svadbi. Ali koza im je naredila:

– Trčite i brzo nakupite kamenja da ovoj bezobraznoj zvijeri napunimo trbuh dok još spava.

Sedam jarića požuriše i donesoše kamenja pa mu ih uguraše u trbuh što su mogli više.

Onda ga koza opet na brzinu zaši tako da se nije ni makao niti šta primijetio.

Kad se vuk najzad naspavao, podiže se i kako je od teškog kamenja u stomaku bio jako ožednio, on krenu prema bunaru da se napije vode. Ali kad počе hodati i teturati tamo-amo, počе se i kamenje u njegovom trbuhu sudarati i zveckati. Tada on povika:

– Šta to zveči, šta to lupa
u trbuhu mome
ili su to jarići
ili neko kamenje?

A kad stiže do bunara i naže se nad vodu da pije, teško kamenje ga povuče dolje i on se utopi. Kad to vidješe, sedam jarića dotrčaše vičući iz sveg glasa:

– Vuk se utopio! Vuk je mrtav! – i od radosti zaigraše oko bunara zajedno sa svojom majkom.

PČELINJA MATICA

Pošla jednom dva careva sina u svijet da traže pustolovine, pa zapadoše u buran i raspusan život tako da se nikako ne vratili kući. Najmlađi sin, koga su zvali Glupavko, krenu na put da potraži braću, ali kad ih najzad nađe, oni ga ismijaše što je on, sa svojom

trigonom

glupošću, htio da se probija kroz svijet, kad to ni njima dvojici, koji su bili mnogo pametniji, nije uspjelo. Tako sad krenuše sva trojica na put i dođoše do jednog mravinjaka. Dvojica starijih htjedoše da ga raskopaju i da gledaju kako mali mravi u strahu mile na sve strane i odnose svoja jaja, ali Glupavko reče:

– Ostavite ih na miru, ne dam da im smetate.

Tako pođoše dalje i dođoše do jednog jezera po kojem je plivalo mnogo, mnogo pataka. Dvojica starijih htjedoše da uhvate nekoliko i ispeku, ali Glupavko reče:

– Ostavite jadne životinje na miru, ne dam da ih ubijate.

Najzad dođoše do jednog pčelinjeg gnijezda u kojem je bilo toliko meda da je sve curio niz stablo. Dvojica starijih htjedoše da nalože vatru pod drvetom i poguše pčele kako bi se domogli meda, ali Glupavko ih opet zadrža i reče:

– Ostavite ih na miru, ne dam da ih pogušite.

Najzad dođoše tri brata do jednog dvorca gdje su u štalama stajali sami okamenjeni konji, a nigdje nije bilo živog čovjeka. Oni prođoše kroz sve dvorane pa stigoše na kraju do nekih vrata, zaključanih sa tri katanca. Na sred vrata je bilo malo okno kroz koje se moglo pogledati u sobu. Tu ugledaše nekog sijedog čovječuljka kako sjedi za stolom. Oni ga viknuše jedanput, dvaput, ali on ih ne ču. Kad ga viknuše po treći put, on ustade, otključa katanca i izađe. Ali ne progovori ni riječi, nego ih odvede do jednog bogato postavljenog stola, a kada se najedoše i napiše, on odvede svakog u posebnu sobu na spavanje. Drugog jutra dođe sijedi čovječuljak najstarijem bratu, mahnu mu rukom i odvede ga do jedne kamene ploče. Na njoj su bila ispisana tri zadatka koja je trebalo riješiti da se dvorac oslobodi čarolije. Prvi je glasio: u šumi pod mahovinom leže biseri careve kćeri, hiljadu na broju; treba ih sakupiti, a ako i jedan jedini bude nedostajao kad zađe sunce, onaj ko ih je tražio pretvoriće se u kamen. Najstariji pođe i tražio je cijeli dan, ali do kraja dana našao je tek stotinu. I dogodi se kako je na ploči pisalo, on se pretvori u kamen. Sljedećeg jutra pođe drugi brat da okuša sreću, ali ni on ne prođe bolje od starijeg, nije našao više od dvije stotine, pa se i on pretvori u kamen. Najzad dođe red na Glupavka. I on je tražio po mahovini, ali je bilo tako teško naći bisere i išlo je tako sporo da on sjede na jedan kamen i zaplaka. I dok je tako sjedio, dođe mravlji car, kome je on onda život spasio, sa pet hiljada mrava, i ne prođe dugo a sićušni mravi nađoše sve bisere i skupiše ih na gomilu. Drugi zadatak je bio da se iz jezera izvadi ključ od spavaće sobe careve kćeri. Kad Glupavko dođe do jezera, doplivaše one patke kojima ja spasio život, zaroniše i donesoše ključ iz dubine. Ali treći zadatak je bio najteži: između tri zaspale careve kćeri trebalo je naći najmlađu i najljupkiju. A one su bile potpuno slične i nisu se mogle ni po čemu razlikovati osim po tome što su prije spavanja pojele različite slatkiše: najstarija komadić šećera, srednja malo sirupa, a najmlađa kašiku punu meda. Tada doleti pčelinja matica onih pčela koje je Glupavko spasio od vatre, okuša usne svim trima i zaustavi se na ustima one koja je jela med. Tako treći carev sin pronade pravu. I sad čarolije nestade i sve se probudi iz sna, a ko je bio okamenjen vrati se opet u svoj ljudski lik. Glupavko se oženi najmlađom i najljupkijom carevom kćeri i postade car poslije smrti njenog oca, a njegova braća dobiše druge dvije sestre.

trigonom

Imala neka udovica dvije kćeri. Jedna je bila lijepa i vrijedna, a druga ružna i lijena. Ona je ipak mnogo više voljela ružnu i lijenu jer je to bila njena rođena kći, a ona druga je morala da obavlja sve poslove i da bude Pepeljuga u kući. Jadna djevojka je svakog dana morala da sjedi na cesti kraj bunara i da toliko prede dok joj krv ne bi potekla iz prstiju. Jednom se dogodi da je klupče zamrljala krvlju, pa se naže na bunar da ga opere, ali joj ono iskoči iz ruke i pade u bunar. Djevojka se rasplaka pa otrča maćehi i ispriča joj svoju nevolju. Ali maćeha je strašno izgrdi i bila je tako nemilosrdna da joj reče:

– Pošto si ispustila klupče, moraš mi ga i izvaditi!

Djevojka se vrati na bunar, pa kako u svom strahu nije znala šta će, skoči u bunar da klupče izvadi. Izgubi svijest, a kad se probudila i došla sebi, nađe se na jednoj lijepoj livadi gdje je sjalo sunce i cvjetalo hiljade cvjetova. Ona pođe dalje po livadi i naiđe na jednu peć punu hljebova. Hljeb je vikao: "O, izvadi me, izvadi me, izgorjeću, već odavno sam pečen." Ona pride pa lopatom povadi sve hljebove. Pođe dalje pa naiđe na stablo na kojem je bilo puno jabuka i koje je vikalo: "O, otreši me, otreši me, sve su jabuke već zrele." Ona zatrese stablo a jabuke počеше padati kao kiša, pa je tresla sve dok nijedna jabuka ne ostade na drvetu, a kad ih je sve sakupila na gomilu, pođe dalje. Najzad stiže do jedne kućice iz koje je virila neka stara žena, pa kako je ova imala velike zube, ona se uplaši i htjede da pobjegne. Ali starica povika za njom:

– Zašto se plašiš, drago dijete? Ostani kod mene, pa ako hoćeš da sav posao obavljaš u kući, biće ti dobro. Samo moraš paziti da moju postelju dobro namještaš ujutro i da je tako istreseš da perje leti, tada pada snijeg na zemlji: ja sam baba Hole.*

Pošto je starica tako ljubazno govorila, djevojka se osmjeli pa pristade i započe svoju službu. Brinula se za sve na staričino zadovoljstvo, a njenu postelju je tako jako tresla da je perje letjelo kao snježne pahuljice. Zato joj je kod nje bilo dobro i nikad nije čula ružne riječi a svaki dan je dobila dobrog jela i pića. Tako je provela jedno vrijeme kod babe Hole a onda postade tužna i žalosna. U početku nije znala šta joj je, a onda shvati da je to čežnja za kućom. Iako joj je ovdje bilo hiljadu puta bolje nego kod njene kuće, ipak je čežnula za njom. Najzad reče starici:

– Obuzela me tuga za kućom i ma koliko da mi je ovdje dobro, ne mogu više ostati.

Moram gore svojima.

Baba Hole joj reče:

– Sviđa mi se što si poželjela svoju kuću i pošto si mi tako vjerno služila, ja ću ti pokazati put. Potom je uze za ruku i odvede do neke velike kapije. Kapija se otvori i baš kad je djevojka prolazila, pade jaka zlatna kiša i sve se zlato zadržalo na njoj i prekri je.

– Ovo ti je nagrada što si bila tako vrijedna, – reče baba Hole pa joj dade i ono klupče što joj je bilo palo u bunar.

Onda se kapija zatvori i djevojka se nađe gore na zemlji, nedaleko od kuće svoje maćeha. A kad se približi dvorištu, pijetao koji je sjedio na bunaru povika:

"Kukuriku, naša zlatna djevojka opet je tu." Tada ona uđe u kuću i, pošto je bila prekrivena zlatom, maćeha i sestra je ljubazno dočekaše. Djevojka ispriča sve što joj se dogodilo i kad je majka čula kako je ona došla do velikog bogatstva, zaželje da i svojoj ružnoj i lijepoj kćeri pribavi takvu istu sreću. Sad je i ova morala da sjedi i da prede kraj bunara, i da bi joj prsti bili krvavi, gurnu joj ruke u živicu. Onda ona baci klupče u bunar pa skoči za njim. I ona se nađe, kao i ona prva, na lijepoj livadi i pođe istim putem dalje.

trigonom

Kad je stigla do peći, hljeb opet povika: "O, izvadi me, izvadi me, izgorjeću, već sam odavno pečen." Ali lijena odgovori:

– Neću, neću da se isprljam – i ode dalje. Uskoro stiže do jabuke koja povika: "O, otresi me, otresi me, sve su jabuke već zrele." Ali ona odgovori:

– Baš me briga, neću da mi padnu na glavu – i ode dalje. Kad stiže pred kućicu, ne uplaši se babe Hole jer je već znala za njene velike zube, pa se odmah pogodi da radi kod nje. Prvog dana se prisili da bude vrijedna i da sluša babu Hole, jer je mislila na ono silno zlato što će joj ga pokloniti. Ali već drugog dana poče da se lijeni, a trećeg još više, tako da ujutro nije htjela ni da ustane iz kreveta. Ona nije namještala postelju babe Hole kako treba pa ni perje nije letjelo. Zato je babi Hole ubrzo sve dosadilo pa joj otkaza službu. Lijena je bila zadovoljna jer je mislila da će sada i na nju pasti zlatna kiša. Baba Hole je zaista odvede do one kapije, ali kad je ona prolazila, sruči se na nju umjesto zlata veliki kazan katrana.

– To ti je nagrada za tvoju službu, – reče baba Hole i zatvori vrata. Tako lijena sva pokrivena katranom stiže kući, a pijetao na bunaru, kad je ugleda, povika: "Kukuriku, naša prljava djevojka je opet tu." A katran se bio tako čvrsto prilijepio da ga nije više mogla skinuti do kraja života.

* U nekim krajevima Njemačke, kad pada snijeg, kažu: To baba Hole istresa posteljenu (prim. prev.)

CRVENKAPICA

Bila jednom jedna djevojčica. Dobra i umiljata, draga svima, a svojoj baki najdraža. Baka joj od baršuna crvenog kapicu napravila – dijete ju je od radosti i ljubavi stalno nosilo pa su je prozvali Crvenkapicom.

Crvenkapica je sa majkom živjela u kućici pored velike šume. A na drugom kraju šume u maloj usamljenoj kući, stanovala je baka.

Jednog jutra majka reče Crvenkapici:

– Baka se razboljela. Sama je i leži. Oduzi joj košaricu sa hranom i popričaj malo sa njom. Budi dobra, ne šetaj po šumi, ne zaviruj po bakinoj kući i dođi do večere.

– Ne brini, majčice! Biću dobra i sve ću uraditi kako si mi kazala! – nasmija se Crvenkapica, uze korpu sa jelom i krenu u šumu.

U šumi je bilo svijetlo i mirno, a do bakine kuće daleko. Odjedanput, pred Crvenkapicu stupi vuk. Djevojčica nije znala da je to zla, opasna zvijer, pa mu bez imalo straha odvrati pozdrav.

– Kuda ideš tako rano? – umiljato je upita vuk.

– Idem baki! – odgovori Crvenkapica.

– Šta to nosiš u korpici? – raspitivao se vuk.

Ne sumnjajući ništa, Crvenkapica ispriča da je baka bolesna i da joj nosi vina i kolača da se okrijepi i ojača.

– Gdje stanuje tvoja baka?

trigonom

– Na kraju šume, ispod tri hrasta, uz ljeskovu živicu. Nije je teško naći – mirno je pripovijedalo dijete.

Smišljajući zlo, vuk je mirno išao uz djevojčicu, a onda joj reče:

– Pogledaj, Crvenkapice, ovo divno cvijeće, poslušaj ptice. Zašto žuriš? Stići ćeš i do bake. Odmori se, uživaj.

Crvenkapica podiže glavu, pogleda oko sebe i pomisli: "Zaista je lijepo. Znam da je baka bolesna i sama. Ubraću joj koji stručak cvijeća. Neka se raduje, neka i njoj bude mirisno i radosno. A još je i rano, pa se mogu malo zadržati."

I Crvenkapica, zaboravljajući na obećanje koje je dala majci, odskakuta sa staze u šumu i počne brati cvijeće. Kako bi koji cvijet ubrala, učinilo bi joj se da je ona drugi još ljepši, potrčala bi za njim i, tako, zalazila sve dublje u šumu. A vuk se dade u trk i prečicom požuri bakinoj kući. Kad stiže tamo, on proviri kroz prozor, pa kad vidje da je starica sama, zakuca na vrata.

– Ko je? – javi se baka s postelje.

– Ja sam, Crvenkapica! – utanji vuk glasom. – Nosim ti, bakice, malo kolača. Otвори mi!

– Pritisni samo kvaku! Vrata nisu zaključana! – odgovori baka.

Kad vuk to ču, naglo otvori vrata, baci se na uplašenu staricu i proguta je. Zatim obuče njezine haljine, stavi na glavu njezinu kapu, legne u krevet i povuče pokrivač sve do njuške kako ga Crvenkapica ne bi odmah prepoznala. I stade čekati.

A Crvenkapica je trčala za cvijećem i kada ga je nabrala toliko da ga gotovo više nije mogla nositi, sjeti se bake i krene prema njenoj kući. Šuma je bivala sve gušća, korijenje drveća smetalo nozi da ide brže. Nestade i Sunčeve svjetlosti. Ptice zašutješe.

Crvenkapica osjeti strah i nemir uđe u njeno malo tijelo. Kad napokon izbi pred bakinu kućicu, začudi se otvorenim vratima.

– Bako, bakice! – zvala je Crvenkapica, ali joj niko ne odgovori.

– Dobro jutro! – reče dijete, pređe preko praga i priđe krevetu.

Pred njom je ležala njena baka sa kapićem navučenom duboko na lice i njen izgled uplaši djevojčicu.

– Jao, bakice! – uzviknu Crvenkapica – Zašto imaš tako velike uši?

– Da te bolje čujem!

– A zašto imaš tako velike oči?

– Da te bolje vidim!

– A zašto imaš tako dugačke ruke?

– Da te lakše zgrabim!

– A zašto su ti, bakice, tako velika usta?

– Da te lakše progutam! – uzviknu vuk, skoči iz postelje i proguta malu Crvenkapicu.

Zatim, sit i zadovoljan, leže opet u bakinu postelju. Spavao je i glasno hrkao.

Pored bakine kuće prolazio je lovac. Kad je čuo vukovo glasno hrkanje, uplašio se da se starici nije šta desilo i brzo je ušao u kućicu. Na svoje veliko iznenađenje u bakinom krevetu vidio je vuka. Iako je imao spremnu i napunjenu pušku, nije pucao. Uzeo je velike makaze i, cak, cak, po vukovom stomaku. Odatle, prva, iskoči Crvenkapica:

– Uh, kako me bilo strah. U vukovom stomaku je sami mrak.

Zatim lovac izvuče baku, koja je jedva disala od straha i uzbuđenja. Onda su vukov stomak napunili kamenjem i čekali da se probudi. I nisu dugo čekali. A kad ovaj ugleda lovca i pušku, htjedne pobjeći, ali nije stigao dalje od praga. Tu uginu što od straha, što od kamenja koga mu je bio pun trbuh. Tako su sad svi bili zadovoljni. Lovac je vuku

trigonom

oderao kožu i s njom otišao kući. Baka je pojela nešto kolača i popila čašu vina pa se brzo oporavila. A Crvenkapica je razmišljala:

"Dok sam živa, neću više skretati s puta i sama trčati po šumi." Vratila se kući. Tamo je čekala majka i nije se ljutila na svoje dijete. Znala je da njena Crvenkapica sada zna i šta je vuk i šta šuma i šta put kojim treba ići.

IVICA I MARICA

Bio jednom jedan drvosječa koji je sa ženom i dvoje djece živio u maloj kolibi na kraju velike šume. Bili su jako siromašni. Često ni hljeba nisu dovoljno imali. A žena je bila maćeha djeci – dječaku i djevojčici. Dječak se zvao Ivica, a djevojčica Marica.

Zemljom je vladala glad. Nesretni drvosječa jedva je prehranjivao svoju porodicu. Jedne večeri, kada ni hljeba nisu više imali, žena reče:

– E, ovako se više ne može. Biće najbolje da djecu odvedemo daleko u šumu i tamo ih ostavimo. Naložićemo im vatru, neka se griju. Možda će ih neko dobar pronaći i uzeti k sebi. Poslije, kad bude bolje, možemo ih mi opet uzeti.

Nesretni otac se pobuni i reče da on to nikako ne može učiniti. Ali je zla žena navaljivala sve dotle dok on, utučen i bespomoćan, na kraju ne pristade da učine onako kako je ona predlagala. Djeca, koja od gladi nisu mogla zaspati, sve čuše i Marica gorko zaplaka.

Ivica je tješio svoju sestricu:

– Ne plači, Marice. Biće dobro.

Kad su otac i maćeha zaspali, Ivica se polako išunja iz kuće. Nebo je bilo puno mjesecine i sjaja zvijezda. Bijeli kamičci rasuti po dvorištu, blistali su poput dragog kamenja. Ivica ih pokupi, napuni džepiće svojih hlačica, lagano se vrati u kuću i reče Marici:

– Ne brini, sestrice! Biće sve dobro. Spavaj.

I djeca zaspashe, svladana strahom i umorom. Tek što je svanulo, maćeha probudi djecu.

– Ustajte, djeco! Idemo u šumu po drva.

Dade svakom po komadić hljeba i krenuše, jedno za drugim. Ivica je išao posljednji i stalno zastajkivao. To je on bacao bijele kamičke da stazu obilježi i poslije sa sestrom kući da se vrati. Maćeha primijeti da on nešto radi pa ga upita:

– Šta se stalno okrećeš, Ivice?

– Gledam u moje bijelo maće. Eno ga, gore, na krovu kuće.

Maćeha nikakvo maće nije vidjela, ali ušuti i krete dalje. Uskoro su zašli duboko u šumu.

Otac ode da siječe drva, a djeca nakupiše suvaraka pa im maćeha naloži veliku vatru i reče:

– Sjedite tu, kraj vatre. Odoh ja da pomognem ocu. Poslije ćemo zajedno kući.

Djeca poslušashe. Uskoro, od umora i straha zaspashe. Kad su se probudila, bila je uveliko noć. Marica zaplaka, a Ivica je počeo tješiti.

– Ne plači, sestrice. Čim dođe Mjesec, odvešću te kući.

I zaista. Čim se Mjesec odvoji od planine, nebo se osu sjajem, a kamičci zablještase poput malih zvijezda. Dugo su djeca išla tragom kamičaka do svoje kuće. Tek u zoru

trigonom

zakucaše na vrata. Maćeha ih izgrdi što su se zadržali u šumi, a otac je dugo grlio svoju djecu, presrećan što su opet zajedno.

Uskoro opet glad uđe u malu kolibu. Maćeha reče ocu:

– Sem nešto hljeba, u kući nemamo ni truna hrane. Odvedimo djecu u šumu! Naći će ih neki dobar čovjek i uzeti k sebi. Kada nama bude bolje, vrat ćemo ih kući.

Zaludu se nesretni otac odupirao. Žena je navaljivala i navaljivala pa on, na kraju, pristade. Djeca su čula i ovaj razgovor. Ivica požuri po kamičke, ali su i vrata i prozori bili čvrsto zatvoreni. Marica zaplaka, a Ivica je tješio sestricu:

– Ne boj se! Biće sve dobro.

Ujutru, rano, maćeha probudi djecu, dade im po parčence hljeba i tako krenuše u šumu. I opet je Ivica bio posljednji i bacao mrvice kruha na stazu. Duboko u šumi otac ode da siječe drva, maćeha naloži vatru i reče:

– Sjedite tu i čekajte nas! Odoh da pomognem ocu. Poslije ćemo zajedno kući.

Djeca pojedoh komadić hljeba što ga Marica izvadi iz svoje keceljice i zaspah. Kad su se probudili, bila je već uveliko noć. Vatra se ugasila. Marica zaplaka, a Ivica joj reče:

– Ne plači, sestrice! Čim dođe Mjesec, odvešću te kući.

Kad se Mjesec pojavi iznad planine, sva noć se rasvijetli, ali mrvica hljeba nigdje ne bi. Gladne ptice su ih pozobale još za dana.

– Ne plači, Marice – reče Ivica. – Naći ću ja put do kuće.

I uze bratac sestricu za ruku. Išli su išli, ali puta ne nađoh. I sutradan su stazu tražili, ali je šuma bivala sve gušća. Tek trećeg dana, kada od gladi i umora nisu mogli dalje, doletje neka snježnobijela ptica. Ne plašeći ih se nimalo, mašući krilima, pozva djecu za sobom. Išli su tako Ivica i Marica za pticom sve dok ne stigoše do nekakve male kuće. I zastadoše zadivljeni. Gle čuda! Kućica bijaše sva napravljena od medenjaka, marcipana, čokolade. Djeca počeh grickati od svega pomalo, a nekakav glas reče:

– Ko mi kuću moju dira? Ko mi ne da mira!

Ivica i Marica odgovoriše:

– Vjetar ludi što iz gore gudi, on ti kuću dira, on ti ne da mira!

I nastaviše da se goste. Na kućici se otvore vrata i na njima se pojavi nekakva starica, pogurena, krezava; ona reče kreštavim glasom:

– Dobra moja dječice! Samo vi ručkajte! Uđite u kuću. Daće vama baka još kolačića.

Djeca poslušah staricu. A ona ih nahrani i mlijekom napoji i u bijele krevetiće na spavanje odvede. Samo to nije bila nikakva dobra baka. Bila je to zla vještica koja je voljela djecu sebi da namami, i zatvori u svoju kućicu od kolača.

Ujutro, vještica grubo prodrma djecu, razbudi ih, Ivicu zatvori u kavez, a Marici naredi:

– Hajde ljenjivice! Donesi vode, spremi svome bratu doručak. Mora dobro da se ugoji kako bih ga mogla što brže pojesti.

Marica gorko zaplaka, ali morade da poslušah vješticu. Dani su prolazili. Marica je prala, vodu nosila, bratu hranu kuhala. Vještica je svaki dan prilazila kavezu:

– Pruži prst Ivice! Jesi li se ugojio?

Pametni dječak bi kroz rešetke provukao nekakvu tanku kost, a vještica, koja nije dobro vidjela, ljutila se što je dijete i dalje mršavo. Najzad izgubi strpljenje i naredi:

– Marice, naloži veliku vatru! Neću više da čekam!

Jadna Marica opet zaplaka. Plakala je, plakala, ali nije znala šta da uradi. U neka doba vještica joj reče:

– Vidi je li vatra dovoljno jaka. Hoću i hljeb da ispečem. Djevojčica se dosjeti:

trigonom

- Kako mogu da vidim kada su vrata tako visoko.
- Glupa gusko! – naljuti se vještica – Nisu vrata visoko. Vidi kako ja mogu da pogledam. Istog trena kad se vještica približila peći i prignula se vratašcima, Marica je svom snagom gurne u vatru, čvrsto priklopi vratašca i zalupi rezu. Tako nestade zle vještice. A Marica pritrča kavezu, oslobodi Ivicu vičući iz sveg glasa:
 - Slobodni smo, slobodni! Vještica je mrtva.
- Njihovoj radosti i veselju nije bilo kraja. Nakupili su pune džepove kolača i medenjaka. Pronašli su i vješticino blago, pa i od njega uzeše. Onda požuriše da odu što dalje od vješticine kuće. Začarana šuma se pred njima otvarala i djeca začas stigoše do nekakve velike rijeke. A na njoj ni mosta, ni skele, ni gaza. Djeca ugledaše jednu patku pa povikaše:
 - Patkice, milenice! Duboka je voda, nemamo broda. Idemo daleko, prenesi nas preko! Patka ih prenese preko vode i djeca nastaviše put. Šuma je bivala sve rjeđa, dok je sasvim ne nestade. Na ivici šume ukazala se njihova kućica. Ivica i Marica potrčaše. Proviriše kroz prozor i vidješe svoga oca, samog, tužnog. Kucnuše o okno. Otac podiže glavu, ugleda ih. Dugo je grlio svoju dječicu. Visoko ih dizao u zrak, ljubio, čvrsto držao. Da se više nikada ne rastave. I nisu se rastajali. Živjeli su dugo, sretno sve do kraja svoga života...

MATOVILKA

U davno doba živjeli muž i žena. Dugo su i uzaludno željeli dijete. Napokon se njihova želja ispunila. Nestrpljivo su očekivali dan rođenja djeteta. I dok su dani polako prolazili, majka je sjedila kraj prozora i posmatrala prekrasan vrt. Bio je to vrt vještice – čarobnice. Jednog dana žena opazi gređicu sočnog, zelenog matovilca*. Poželi ga i zatraži od svog muža da joj ga donese, kako god zna.

Noću, da ga zla vještica ne vidi, muž krišom nabra punu korpu matovilca. Žena se obradova i brzo pojede matovilac. Opet je nesretni muž, krišom, noću, pošao u vještčin vrt. Odjedanput, pred njim se stvori bijesna vještica. Vikala je, prijetila, a čovjek joj pričao o želji svoje žene, o djetetu koje očekuju i molio je za milost. Vještica pristade da ga pusti i da mu da matovilac ali mu reče da joj mora dati dijete kada se rodi. U strahu, željan da što prije ode iz vrta zle vještice, čovjek na sve pristade. Uskoro su čovjek i žena dobili djevojčicu. Najljepšu na svijetu. Ali se ne stigoše obradovati. Vještica se odmah pojavi, uze dijete i odvede ga sa sobom. Nazvala ju je Matovilka i brinula se o njoj s puno ljubavi. Kad je Matovilka navršila dvanaest godina, vještica je zaključa u kulu bez vrata i prozora. U toj kuli samo je jedan mali prozor otvarao djevojčici vidik u svijet. Kroz taj prozor ulazila je i svjetlost dana i mrak noći.

Na kuli opake vještice nije bilo ni vrata ni stepenica. Dijete je tu odraslo. Postalo djevojka duge zlatne kose. Nikoga nije poznavala, nikoga nije viđala sem stare vještice. Kad bi vještica htjela da je vidi, stala bi pod kulu i naredila:

- Matovilka, Matovilka! Spusti niz prozor svoju zlatnu kosu. Matovilka bi tako uradila, a vještica bi se uz kosu popela, a kasnije niz kosu i spustila.

Jednog dana, jahao je šumom mladi kraljević. Začudi se kada u samoći daleke šume začu pjesmu. Idući za glasom pjesme, kraljević dođe pred usamljenu kulu. Ali vidje da nema

trigonom

vrata, pa ma koliko je želio da vidi ko pjeva, on odjaha. Očaran pjesmom, vratio se već sljedećeg dana. I tako je, iz dana u dan, stajao pred kulom i slušao Matovilkinu pjesmu. Jednog dana, dok je slušao, vidje kako dolazi stara vještica, pa se sakri, a ona naredi:

– Matovilka, Matovilka! Spusti niz prozor svoju zlatnu kosu!

Mladić vidje kako se vještica penje i kako odlazi. Zatim, oponašajući vještčin glas i on zatraži:

– Matovilka, Matovilka! Spusti niz prozor svoju zlatnu kosu! Djevojka poslušala i kraljević se pope. Čim se vidješe, zavolješe se. Dugo su pričali u tišini kule. Mladić obeća da će se sljedeće noći vratiti s ljestvama niz koje će oboje sići i pobjeći zloj vještici. Ali je Matovilka bila naivna i nepromišljena. Kad sljedećeg dana dođe vještica, djevojka je upita:

– Kako to da mi je kosi teže kada se ti penješ nego mladi kraljević? Vještica se strašno razljuti. Krila je Matovilku, čuvala je samo za sebe, a sada je shvatila da je prevarena. Uze makaze, odreza zlatnu kosu Matovilke i pomoću svojih čarolija prenese djevojku u pustinju na kraj svijeta. Zatim se vrati u kulu i stade čekati. Kad dođe noć, dojah kraljević:

– Matovilka, Matovilka! Spusti niz prozor svoju zlatnu kosu. Vještica uhvati čvrsto jedan kraj odrezanih vitica, a drugi spusti niz kulu. Kraljević se pope i na svoj užas ugleda na prozoru ružno lice i dva grabljiva oka stare vještice. Rugala mu se i smijala:

– Nema više Matovilke i tebe više neće biti!

I nasrnu na jasnog mladića. On pade na oštro trnje u podnožju kule.

Obnevidio, očajan i nesrećan, uzjaha svoga konja. Lutao je po svijetu tražeći Matovilku. Prolazile su godine. Ni jednog trena slijepi mladić nije zaboravio pjesmu djevojke iz kule. A onda, jednog dana, mladić stiže u pustinju na kraj svijeta, i ču Matovilkinu pjesmu. Zovnu je po imenu. Plakući, djevojka je grlila i milovala lice mladog kraljevića. I gle čuda! Kad na slijepu oči mladićeve padoše suze djevojačke, on ponovo progleda. Odvede Matovilku u svoj dvor gdje su živjeli dugo, dugo. A za zlu vješticu nikad se više ništa nije čulo.

* matovilac – zeljasta jednogodišnja biljka – nekad su ga brali za salatu.

ŠEST LABUDOVA

Lovio jednom neki kralj u jednoj velikoj šumi i gonio divljač tako žustro da niko od njegovih ljudi nije mogao da ga slijedi. Kad se približi veče, zaustavi se i pogleda oko sebe. Tada vidje da je zalutao. Tražio je izlaz, ali ga ne nađe. Tada spazi jednu ženu koja je tresla glavom, i koja nađe kraj njega. To bijaše vještica.

– Draga ženo – reče joj on – možete li mi pokazati put kroz šumu?

– Da, gospodine kralju – odgovori ona – ali pod jednim uslovom. Ako ga ne ispunite, nećete nikada izaći iz šume i moraćete tu i da umrete od gladi.

– Kakav je to uslov? – upita kralj.

trigonom

– Ja imam kćer – reče stara – koja je toliko lijepa da je ne možete naći na svijetu. Ona je dostojna da postane vaša žena. Ako hoćete da je učinite gospođom kraljicom, pokazaću vam put iz šume.

Kralj iz straha pristade, i stara ga odvede u svoju kućicu, gdje je njena kćerka sjedjela pored vatre. Ona dočeka kralja kao da ga je očekivala. On se uvjeri da je vrlo lijepa, ali mu se ipak ne dopade pa ne mogaše da je gleda bez groze. Pošto podiže djevojku na svoga konja, pokaza mu stara put i kralj se vrati u svoj kraljevski dvorac gdje proslaviše vjenčanje.

Kralj je bio već jednom oženjen i sa svojom prvom ženom imao je sedmero djece, šest sinova i jednu kćer, i on ih je volio iznad svega na svijetu. Pošto se sada bojao da maćeha neće dobro postupati s njima, ili da će ih čak i mučiti, odvede ih u jedan usamljeni zamak, koji je bio u sredini jedne šume. Dvorac je bio tako skriven, a put je bilo tako teško naći, da ga ni on sam ne bi našao da mu jedna vila nije poklonila čudotvorno klupče konca. Uvijek bi klupče bacio preda se, ono se samo odmotavalo i pokazivalo mu put.

Ali, kralj je često išao svojoj dragoj djeci, tako da je njegovo odsustvovanje palo kraljici u oči. Ona je bila radoznala i htjede da sazna šta on sasvim sam radi u šumi. Dade njegovim slugama mnogo novaca i oni joj odadoše tajnu. Ispričaše joj i o klupčetu koje jedino može da pokaže put. Ona nije imala mira dok nije doznala gdje kralj čuva ovo klupče. Zatim saši male svilene košuljice, a kako je od svoje majke naučila vradžbine, ušila je u njih čini.

Kad kralj jednom ode u lov, ona uze košuljice i ode u šumu. Klupče joj pokazivaše put. Djeca, koja su izdaleka opazila da neko dolazi, pomisliše da je to njihov dragi otac, i od silne radosti mu potrčaše u susret. Ona prebaci preko svakog po jednu košuljicu, i čim košuljica dodirnu njihovo tijelo, pretvoriše se oni u labudove i odletješe preko šume.

Kraljica se vrati kući presrećna. Vjerovala je da se oslobodila svojih pastorčića.

Ali djevojčica nije potrčala za braćom u susret, i ona o njoj nije ništa znala. Sutradan dođe kralj i htjede da posjeti svoju djecu. Ali ne nađe nikoga sem djevojčice.

– Gdje su tvoja braća? – upita kralj.

– Ah, dragi oče – odgovori ona – oni su otišli, a mene su ostavili samu. I ispriča mu da je sa svoga prozorčića vidjela da su njena braća kao labudovi odletjeli preko šume. Pokaza mu i pera koja su pala u dvorište, a koja je ona pokupila. Kralj se rastuži, ali nije ni pomislio da bi to nedjelo izvršila kraljica. Pošto se plašio da mu i djevojčicu ne otmu, povede je sa sobom. Ali ona se bojala maćeha i zamoli kralja da još samo ovu noć ostane u šumskom dvorcu.

Sirota djevojčica je mislila: "Meni ovdje više nema opstanka. Poći ću da tražim svoju braću." Kad se spustila noć, pobježe i pođe pravo u šumu. Išla je neprestano, cijelu noć i cijeli dan, dok od umora nije mogla dalje. Tada spazi lovačku kolibu, pope se gore i nađe sobicu sa šest krevetića, ali se ne usudi ni u jedan da legne, već se zavuče pod jedan, te leže na tvrdi pod gdje htjede da provede noć.

Kad je već sunce, trebalo da zađe, ču šum i ugleda šest labudova kako uletješe kroz prozor. Oni sjedoše na pod i duvahu jedan drugoga dok ne oduvaše sve perje, a svoju labudovu kožu svukoše kao košulju. Tada ih djevojčica pogleda i poznađe svoju braću, obradova se i izmili ispod kreveta. Ni braća se nisu manje obradovala kad spaziše svoju sestricu. Ali je njihova radost bila kratka vijeka.

– Ti ne možeš ostati ovdje – rekoše joj – ovo je razbojničko prenoćište, kad dođu kući i nađu te, ubiće te.

trigonom

– Zar me ne možete zaštititi? – upita sestra.

– Ne – odgovoriše braća – jer mi možemo svako veče samo četvrt sata da skinemo naše labudove kože, a poslije se opet pretvaramo u labudove.

Sestra plačući reče:

– Zar se ne možete spasti?

– O, ne – odgovoriše oni. – Uslovi su preteški. Šest godina ti ne smiješ da progovoriš, ni da se smiješ, a za to vrijeme moraš da nam ispleteš šest košuljica od cvjetova narcisa.

Progovoriš li samo jednu riječ, trud je uzaludan.

Dok su braća to govorila, prošlo je četvrt sata, i oni kao labudovi izletješe kroz prozor.

Djevojčica je donijela čvrstu odluku da oslobodi svoju braću pa makar je to stalo života.

Ona napusti lovačku kuću, ode u sredinu šume, sjede na jedno drvo i tu provede noć.

Sutradan je brala narcise, pa otpoče da plete. Govoriti nije imala s kime, a za smijeh nije imala volje. Ona je sjedjela i gledala samo svoj posao.

Pošto je tu već dugo boravila, dogodi se da je kralj te zemlje lovio u šumi i njegovi lovci dođoše do drveta na kome je sjedjela djevojčica. Oni je pozvaše i rekoše:

– Ko si ti?

Ali ona ne odgovori.

– Sidi dolje – rekoše oni – nećemo ti ništa nažao učiniti.

Ali ona samo klimnu glavom. A pošto su oni i dalje navaljivali s pitanjima, baci im svoja zlatnu ogrlicu misleći da će ih time zadovoljiti. Ali, oni nisu popuštali. Nato im ona baci svoj pojas, a kad ni to nije pomoglo, podvezice, i dalje sve što je imala na sebi i čega se mogla lišiti. Tako je ostala samo u svojoj košuljici. Ali se time nije mogla osloboditi lovaca. Oni se popeše na drvo, skidoše djevojčicu i odvedoše je kralju. Kralj reče:

– Ko si ti? Šta radiš na drvetu?

Ali ona nije odgovarala. On ju je pitao na svim jezicima koje je znao, ali ona ostade nijema kao riba. Pošto je bila tako lijepa, kralja to dirnu i on je mnogo zavolje. Ogrnu joj svoj kaput, uze pred sebe na konja i odvede u svoj zamak. Tada naredi da joj obuku skupocjene haljine, te je u svojoj ljepoti blistala kao vedar dan. Ali od nje se nije mogla izvući ni jedna riječ. Za stolom je posadi pored sebe. Njena skromnost i dobrotu toliko su mu se dopadale da je rekao:

– Jedino njom želim da se oženim i ni jednom drugom na svijetu. Poslije nekoliko dana vjenčao se s njom.

Ali kralj je imao opaku majku koja je bila nezadovoljna ovom ženidbom i koja je govorila ružno o mladoj kraljici.

– Ko zna odakle je ova djevojčura – reče ona – kad ne može da govori. Ona nije dostojna kralja.

Kroz godinu dana, kad kraljica donese na svijet prvo dijete, stara joj ga oduze, a njoj, dok je spavala, namaza usta krvlju. Onda ode kralju i optuži je da je ljudožderka. Kralj to nije htio da vjeruje niti je htio da joj se išta nažao učini. A ona je stalno sjedjela i plela košulje i nije se obazirala ni na šta drugo. Idućeg puta, kada rodi lijepog dječaka, izvršila je neiskrena svekrva istu prevaru. Ali kralj se nije mogao odlučiti da njenim riječima povjeruje. Govorio je:

– Ona je suviše dobra da bi mogla da učini tako nešto. Kad ne bi bila nijema, i kad bi mogla da se brani, dokazala bi svoju nevinost.

trigonom

Ali kada je stara po treći put otela novorođeno dijete i kada je optužila kraljicu koja u svoju odbranu nije izrekla ni jednu jedinu riječ, kralj nije mogao drugačije već morade da je preda sudu, koji je osudi na smrt.

A kad dođe dan kada je trebalo da se izvrši presuda, to bijaše upravo i posljednji dan od onih šest godina za vrijeme kojih ona nije smjela ni da govori ni da se smije kako je oslobodila svoju dragu braću od čini. Svih šest košuljica bile su gotove, samo je na posljednjoj nedostajao rukavčić. Kad su je doveli do lomače, ona položi košulje na svoju ruku, a kad je stala gore i kad je baš trebalo da se upali vatra, osvrnu se unaokolo. Tada doletje šest labudova. Ona vidje da se njihovo spasenje približava i njeno srce od radosti zakuca brže. Labudovi doletješe do nje i spustiše se da bi mogla da im prebaci košulje. Kad su ih košulje dotakle, spadoše labudove kože. Njena braća stajala su pred njom, a bila su mila i lijepa. Samo najmlađi nije imao lijevu ruku, a mjesto nje imao je na leđima labudovo krilo. Oni su se veselili, a kraljica ode kralju i reče:

– Najdraži mužu, sada smijem da govorim i da ti otkrijem da sam nevina i krivo optužena.

Tada mu ispriča o prevari stare koja je odvela i sakrila troje djece. Na veliku radost kraljevu dovedoše ih sada, a opaka svekrva je za kaznu privezana za lomaču i spaljena u pepeo. A kralj i kraljica sa njeno šestoro braće živjeli su dugo godina u sreći i miru.

KRALJ ŽABA

Davno nekada živio je jedan kralj. Bio je mudar i dobar, pa ga je njegov narod volio i poštovao.

Kralj je imao nekoliko kćeri. Među njima se ljupkošću i ljepotom isticala najmlađa kći. Sunce se, na svom nebeskom putu, zagledano u šar zemaljski, svaki put zaustavljalo nad najmlađom kraljevom kćeri. Takva ljepota nigdje i nikada nije viđena.

U blizini Kraljeva dvorca prostirala se velika i tamna šuma. U njoj je rasla lipa. Stara, prastara, velika. Pod lipom je bio bunar. Dubok, zagonetan. Samo mu se bljeskala crna površina vode. Okolo trava na proplanku, a sve dalje u nedogled prostirala se gusta šuma. Najmlađa careva kći je često, za ljetnih dana, dolazila u šumu. Voljela je da sjedi kraj starog bunara. Zagledana u njegovu tamu, osjetila bi strah. Ali toplo sunce i blizina očeva dvorca otjerali bi strah. Uto bi, s grane na granu, proskakutala vjeverica. Zapjevala bi ptica. Lipa mirisala. I carevna bi uzela svoju zlatnu loptu, bacila bi je visoko u zrak, pa dočekala, radosna, u ruke. I opet bacala i dlanovima je prihvatila.

Činilo se da ništa tako ne voli kao tu svoju zlatnu loptu i igru s njom. A jednoga dana, lopta odskoči, odbi se i pljusnu u tamne dubine bunara. Tonula je dugo dok se sasvim ne izgubi iz vida. Kraljeva kći zaplaka. Mislila je da je loptu zauvijek izgubila. Uto začu kako neko govori:

– Zašto plačeš, kraljevno? Kakva te nesreća zadesila? Svojim suzama uznemirila si vodu moga bunara!

Djevojka se uplaši. A još više se začudi kad shvati da joj to govori jedna žaba. Iz crne vode bunara virila je velika ružna glava žabe.

trigonom

– Plačem za svojom zlatnom loptom. Nestala je u vodi tvoga bunara – odgovori kraljeva kći.

– Ja ti mogu pomoći. Vrati ću ti tvoju loptu – reče joj žaba. – A šta ćeš ti meni pokloniti?

– Sve što zaželiš. Sve moje dragulje, sve moje ogrlice, svo moje prstenje! Samo kaži!

– Bogatstvo mi ne treba. Imam ga više nego što možeš zamisliti. Želim od tebe nešto drugo. Ako pristaneš na tu moju želju, izvadiću zlatnu loptu iz ovog najdubljeg od svih bunara na svijetu.

– Reci šta želiš!

– Hoću da me zavoliš. Da ti budem drug u igri, da jedem iz tvog tanjira i da spavam na tvom jastuku.

Kraljevna pristade. A u sebi je pomislila: "Samo se ti nadaj. Nikada nećeš biti moj drug u igri, nikada nećeš jesti iz moga tanjira i nikada nećeš spavati na mom uzglavlju. Eto ti druge žabe, pa se s njima druži."

Primivši obećanje, žaba ispuni sve što je rekla. Iz duboke, crne vode bunara izroni zlatnu loptu i baci je kraljevni na travu. Djevojka dohvati loptu i ne pogledavši više žabu, pođe veselo prema dvorcu svoga oca. Zalud je žaba žalosnim glasom dozivala:

– Ne mogu tako brzo! Pričekaj me!

Najmlađa kraljeva kći nije je slušala.

Sutradan, dok je kraljeva kći sjedjela za bogato postavljenim stolom, začu se nekakvo pljaskavo šljap, šljap po stepenicama. Pa onda, pred samim vratima šljap, šljap. Zatim neko zakuca na vrata i reče:

– Najmlađa kraljeva kćeri, otvori mi!

Kraljevna pođe vratima, osjeti strah; isti onakav kakav je osjećala dok bi sjedjela na rubu bunara zagledana u njegovu crnu vodu. Otvori. Pred vratima vidje veliku, ružnu žabu.

Užasnuta, djevojka zalupi vratima i vrati se, šutke, stolu.

Kralj primijeti da mu se kći uznemirila, pa je upita:

– Čega si se uplašila? Ko je to pred našim vratima?

– Pred vratima je nekakva glupa žaba, – odgovori kraljevna.

– Šta hoće ta žaba od tebe i zašto je došla? – raspitivao se kralj.

– Dok sam se juče igrala u šumi, pored starog bunara – započe kraljeva kći svoju priču – pala mi je zlatna lopta u vodu. Uplašila sam se da je više nikad neću vidjeti. Na moj plač pojavila se ova žaba i obećala mi loptu ako ja pristanem da mi bude drug u igri, da jede iz mog tanjira i da spava na mom uzglavlju. Ja sam prihvatila jer nisam vjerovala da će žaba zaista napustiti svoj bunar. Ona je tako ružna i ljigava, oče. Ja je neću. Gadi mi se!

U tom času začu se, po drugi put, kucanje: Kraljevna prebljedi, a kralj je strogo pogleda i reče:

– Pođi i otvori svome gostu. Dato obećanje se mora izvršiti.

Kraljeva kći otvori vrata i žaba uđe. Dođe do stola i tu zastade čekajući da je djevojka podigne. Ma koliko se gadila i ma koliko nije htjela da je dotakne, kraljeva kći morade, pred strogim licem svoga oca, da poslušna i stavi žabu na sto pored svog tanjira. Žaba je mirno ručala, a onda zatražila:

– Odnese me na svoje uzglavlje! Hoću da se odmorim.

Djevojka zaplaka, nije htjela, nije mogla da primi žabu u svoj krevet. Ali kralj opet presudi:

– Obećala si, ispuni obećanje. Kad je tebi bilo teško, ova žaba ti je pomogla.

trigonom

Kraljevna odnese žabu u svoju sobu. Spusti je, pa brzo istrča zalupivši vrata za sobom. Ma koliko bježala, ma kuda pošla, za sobom je čula pljaskavo šljap, šljap. Žaba se provukla ispod vrata i uporno je pratila djevojku koja se, trčeći, penjala sve više i više na vrh kule dvorca. Tu odluči da sačeka žabu, da je baci u ponor i zauvijek se oslobodi. Ali se žaba ne dade uhvatiti. Molila je:

– Pusti me da ti budem drug u igri. Stavi me na svoje uzglavlje. Najmlađa kraljeva kći opet pobježe. Zaključa vrata kule sa devet brava. Sa sobom, u svoju sobu, povede malog crnog psa da je brani od žabe. I zaista. Uskoro se začu mokro, pljaskavo šljap, šljap. Ispod vrata proviri velika, ružna žaba. Provuče se u sobu, dođe do kreveta i uporno htjede da se uspuže uz svilene pokrivače. Djevojka se uplaši. Zgađena i uzdrhtala, posmatrala je žabu jedva primjećujući da na žabinoj glavi blista mala, zlatna kruna.

– Podigni me! Tužicu te tvom ocu – zaprijeti žaba.

Djevojka se razljuti. Dohvati žabu i iz sve snage njom udari u zid. Zatim još jedanput. Žaba osta nepovrijeđena. Treći put djevojka je zavitla u ogledalo. I gle! Žabe odjedanput nestade. Umjesto nje, pred začuđenom kraljevom kćeri pojavi se nepoznati mladić neobične ljepote. On reče:

– Ne boj se, kraljeva kćeri. Ona žaba koja ti se toliko gadila – bio sam ja. Jer nisam htio činiti zla djela i pokoravati se njenim ćudima, jedna zla vila me pretvorila u žabu. Tada mi je kazala: "Voliš ljude i ne želiš im činiti zlo. Budi krastava žaba, neka te se ljudi gade i bježe od tebe. Kada te najljepša djevojka na svijetu baci u ogledalo, nestaće čarolije." Eto, to je moja priča – završi mladić.

Kraljeva kći se nasmija i reče:

– Sad mi je drago što me je otac natjerao da održim obećanje. Obećanja se moraju izvršavati. Nema više ružne žabe. Još jedno zlo je pobijeđeno.

Već sutradan je čitav dvor saznao da će se najmlađa kraljeva kćer i nepoznati mladić – mladi kralj vjenčati. I tako je bilo. A onda su otišli u njegovo kraljevstvo i živjeli tamo sretno i dugo, dugo, puno godina.

ĐAVO SA TRI ZLATNE DLAKE

Bijaše jednom jedna sirota žena koja rodi sinčića. Pošto se rodio u košuljici, prorekoše mu da će se u četrnaestoj godini oženiti kraljevom kćerkom. Dogodi se da kralj uskoro zatim dođe u selo, a niko nije znao da je to kralj. Kad upita ljude šta je novo, oni odgovoriše:

– Ovih dana se rodilo dijete u košuljici i sve što bude radilo, donijeće mu sreću.

Predskazano mu je da će se u svojoj četrnaestoj godini oženiti kraljevom kćerkom.

Kralj, koji je bio zao i koji se naljuti zbog proročanstva, ode roditeljima i tobože kao prijatelj reče:

– Vi ste siroti ljudi, dajte vi vaše dijete i ja ću se o njemu brinuti.

U početku su se ustezali, ali kada im stranac ponudi mnogo novaca, pomisliše: "To je srećno dijete i tako mora da je najbolje". Pristadoše i dadoše mu dijete.

Kralj stavi dijete u kutiju i odjaha. Kad dođe do jedne duboke vode, baci kutiju i pomisli: "Spasao sam svoju kćer od neočekivanog prosca." Ali kutija ne potonu, već plivaše kao

trigonom

lađica i nijedna kap vode ne prodre u nju. Plovila je do na dvije milje pred prijestonicu, gdje je stajala jedna vodenica na čijoj se brani zakači. Srećom, tu je stajao vodeničarski momak koji primijeti kutiju i izvuče je jednom kukom. Mislio je da će u njoj naći veliko blago, ali kad ju je otvorio, unutra je ležalo jedno lijepo dijete koje je bilo čilo i veselo. On ga odnese vodeničaru i vodeničarki. Pošto oni nisu imali djece, obradovaše se i rekoše: "Bog nas je darovao." Oni su nahoče lijepo njegovali, i ono je raslo i bijaše puno vrlina.

Dogodi se jednom da je kralj zbog nevremena došao u vodenicu i upitao vodeničara i njegovu ženu da li je mladić njihov sin.

– Ne – odgovoriše oni – on je nahoče. Prije četrnaest godina doplivao je do brane u jednoj kutiji i vodeničarski momak ga je izvukao iz vode.

Kralj se tada sjeti da to nije niko drugi nego srećno dijete koje je on bacio u vodu i reče:

– Dobri ljudi, da li bi mladić mogao da odnese jedno pismo gospođi kraljici? Ja ću mu dati dva zlatnika na ime nagrade.

– Kako gospodin kralj naređuje!

Pozvaše mladića da bude spreman. Kralj napisao pismo kraljici u kome je stajalo: "Čim dečko sa ovim pismom stigne, ubijte ga i sahranite. Sve to obavite prije nego što se vratim."

Dečko pođe sa ovim pismom, zaluta i stiže uveče u jednu veliku šumu. U pomrčini vidje slabu svjetlost pođe tamo i stiže do jedne kućice. Kad je ušao, sjedjela je jedna stara žena sama pored vatre. Uplaši se kad spazi dječaka i reče:

– Odakle dolaziš i kuda ćeš?

– Dolazim iz vodenice – odgovori on. – Idem gospođi kraljici, kojoj treba da odnesem jedno pismo. Ali pošto sam zalutao u šumi, rado bih ovdje prenoćio.

– Siroti mladiću – reče žena – ti si dospio u razbojničku kuću i kad se oni vrate, ubiće te.

– Neka dođe ko hoće – reče mladić – ja se ne plašim. Tako sam umoran da dalje ne mogu.

Opruži se na klupu i zaspa. Ubrzo dođoše razbojnici i upitaše ljutito kakvo to nepoznato dijete leži.

– Ah – reče stara – to je jedno nevino dijete, koje je zalutalo u šumi i ja sam ga iz sažaljenja primila. Ono treba da odnese jedno pismo gospođi kraljici.

Razbojnici otvoriše pismo i pročitaoše ga. U njemu je stajalo da dečka čim stigne ubiju.

Tada se okorjeli razbojnici sažališe i harambaša iscijepa pismo, a napisao drugo. U njemu je stajalo da se dječak, čim stigne, oženi kraljevom kćerkom. Ostaviše ga na miru da leži do jutra, i kad se probudi, dade mu pismo i pokazao pravi put.

A kraljica, čim je dobila i pročitala pismo, uradi kao što je u njemu stajalo, priredi sjajnu svadbenu svečanost i kraljeva kći se vjenča sa srećnim djetetom. I pošto je mladić bio lijep i prijatan, ona je živjela zadovoljno i srećno s njim.

Poslije nekog vremena vratio se kralj u svoj dvorac i vidje da se proročanstvo ispunilo i da se srećno dijete oženilo njegovom kćerkom.

– Kako se to desilo? – reče on. – Ja sam u svom pismu sasvim drugu zapovijest izdao.

Tada mu kraljica pruži pismo da sam vidi šta u njemu stoji. Kralj pročitao pismo i vidje da je ono zamijenjeno drugim. On upita mladića šta se desilo sa pismom koje mu je povjerio, zašto je drugo umjesto njega donio.

– Ne znam ništa – odgovori mladić – sigurno je u noći zamijenjeno kad sam spavao u šumi.

trigonom

Sav bijesan, kralj reče:

– Ne može da ti tako prođe. Jer, ko hoće da dobije moju kćer, mora mi donijeti tri zlatne dlake sa đavolove glave. Doneseš li što ti tražim, možeš zadržati moju kćerku.

I tako se kralj nadao da će ga se osloboditi.

Srećno dijete odgovori:

– Zlatne dlake ću donijeti, ja se ne bojim đavola.

Tada se oprost i pođe na put.

Put ga je vodio kroz jedan velik grad, gdje ga stražar na gradskoj kapiji upita kakav zanat zna i šta umije.

– Ja znam sve – odgovori srećno dijete.

– Onda budi dobar – reče stražar – pa nam kaži zašto je presušila naša česma na trgu iz koje je do sada teklo vino, a sada ne teče ni voda.

– To ćete saznati – odgovori on. – Pričekajte dok se vratim.

Ode dalje i stiže u drugi grad, gdje ga stražar na gradskoj kapiji opet upita kakav zanat zna i šta umije.

– Znam sve – odgovori on.

– Onda ćeš nam učiniti uslugu i kazati zašto jedno drvo u našem gradu, koje je inače rađalo zlatne jabuke, sada čak ni lišće ne istjera.

– To ćete saznati – odgovori on. – Pričekajte dok se vratim.

Ode dalje i dođe do jedne velike vode preko koje je trebalo da pređe. Splavar ga upita kakav zanat zna i šta umije.

– Znam sve – odgovori on.

– Onda budi dobar i kaži mi zašto ja moram da vozim tamoamo i da nikad nemam odmora?

– To ćeš saznati – odgovori on. – Pričekaj dok se vratim.

Kada je prešao preko vode, nađe ulaz u pakao. Unutra je bilo crno i čađavo, a đavola nije bilo kod kuće, već je njegova majka sjedila u širokoj stolici.

– Šta tražiš? – upita ga ona. Nije izgledala tako zla.

– Ja hoću tri dlake iz đavolove glave – odgovori on – inače ne mogu zadržati svoju ženu.

– Mnogo tražiš – reče ona. – Kad se đavo vrati i nađe te, stradaćeš. Ali pošto mi te je žao, ja ću vidjeti da li mogu da ti pomognem.

Ona ga pretvori u mrava i reče:

– Uspuži se u nabore moje haljine, tamo si siguran.

– Dobro – odgovori on – ali ja bih htio da saznam još tri stvari: zašto je jedan izvor iz koga je teklo vino, presušio pa sada ni voda ne teče; zašto jedno drvo, koje je do sada rađalo zlatne jabuke sad ni lišća nema, i zašto jedan splavar mora da prevozi s jedne strane na drugu a da nikad nema odmora.

– To su teška pitanja – odgovori žena – ali budi tih i miran i pazi šta đavo govori kad mu iščupam tri zlatne dlake.

Kad pade večer, dođe đavo kući. Tek što je ušao, osjeti da vazduh nije čist.

– Ja osjećam čovječje meso – reče on. – Ovdje nije nešto u redu.

Tada pogleda u sve ćoškovice, ali ništa ne nađe. Majka ga prekide.

– Tek što si se vratio – reče ona – a sve je bilo u redu, sada si mi sve ispreturao. Stalno ti je u nosu čovječje meso! Sjedi i večeraj.

trigonom

Pošto se najeo i napio, bio je umoran i stavi glavu u krilo svoje majke, pa reče da ga malo pobište. Ne potraja dugo, on zadrijema, poče da duva i hrče. Tada stara uhvati jednu zlatnu dlaku, iščupa je i stavi pored sebe.

– Jaoj – viknu đavo. – Šta hoćeš?

– Sanjala sam težak san – odgovori majka – i zato sam te zgrabila za kosu.

– Šta si sanjala? – upita đavo.

– Sanjala sam da je jedna česma na trgu, iz koje je uvijek teklo vino, presušila i da sada čak ni voda ne teče iz nje. Šta je tome uzrok?

– Eh, kad bi oni znali! – odgovori đavo. – Jedna žaba sjedi pod jednim kamenom u česmi. Kad bi je ubili, vino bi opet poteklo.

Majka ga ponovo pobiska, dok ne zaspao i ne zahrka da su se prozori tresli. Tada mu iščupa drugu dlaku.

– Uh, šta radiš to? – viknu ljutito đavo.

– Nemoj se ljutiti – odgovori ona – to sam učinila u snu.

– Šta si opet sanjala? – upita on.

– Sanjala sam da u nekom kraljevstvu jedna voćka koja je rađala zlatne jabuke sada ni lišće ne istjeruje. Šta je uzrok tome?

– Ha, kad bi znali – odgovori đavo. – Korijen joj glođe jedan miš. Kad ga ubiju, drvo će opet rađati zlatne jabuke, a ako duže bude glodao, tada će se drvo sasvim osušiti. Ali ostavi me na miru sa tvojim snovima, ako me još jednom u snu uznemiriš, dobićeš šamar. Mati ga umiri i dalje ga pobiska, dok on ne zaspao i ne zahrka. Tada uhvati treću zlatnu dlaku i iščupa je. Đavo odskoči, povika i htjede da je udari, ali ga ona ublaži i reče:

– Ko je kriv što se rđavo sanja?

– Pa šta si sanjala? – upita, jer je bio radoznao.

– Sanjala sam jednog splavara koji se žali da mora stalno da prevozi preko rijeke, a da nikad nema smjene. Zašto je to tako?

– Ha, glupak! – reče đavo. – Kad neko dođe da se preveze, neka mu da motku u šake. Tada će taj drugi morati da prevozi, a on će biti slobodan.

Pošto mu je majka iščupala tri zlatne dlake, ostavi ona đavola na miru i on je spavao sve do svanuća.

Kad đavo ode, izvadi majka mrava iz nabora svoje haljine i vrati srećnom djetetu ljudsko obličje.

– Evo ti tri zlatne dlake – reče ona. – A što je đavo odgovorio na tvoja tri pitanja, to si sigurno čuo.

– Da – odgovori on – čuo sam dobro i zapamtiću.

– Ja sam ti pomogla – reče ona – a sada idi svojim putem:

On se zahvali staroj na pomoći u nevolji i napusti pakao. Bio je zadovoljan što se srećno svršilo. Kad je došao do splavara, trebalo je da mu da obećani odgovor.

– Prevezi me preko – reče on – tada ću ti reći kako ćeš se spasti. I kad predoše na drugu obalu, reče mu đavolji savjet:

– Kad neko dođe da ga prevezeš, daj mu motku u šake.

Ode dalje i stiže u grad gdje je bilo jalovo drvo i gdje stražar zatraži odgovor. Tada mu on reče, kao što je čuo od đavola:

– Ubijte miša koji glođe korijen, ona će opet rađati zlatne jabuke. Stražar mu zahvali i dade kao nagradu dva magarca natovarena zlatom, koji će poći za njim. Naposljetku

trigonom

stiže u grad čija česma bijaše presušila. Tada reče stražaru kao što je đavo rekao:

– Jedna žaba sjedi u česmi pod kamenom, morate je naći i ubiti, tada će opet izdašno poteći vino.

Stražar mu zahvali pa mu i on dade dva magarca zlatom natovarena.

Naposlijetku srećno dijete stiže kući svojoj ženi, koja se mnogo obradova kad ga ponovo vidje i ču kako mu je sve uspjelo. On odnese kralju ono što je tražio, tri zlatne đavolje dlake, i kad ovaj vidje četiri magarca natovarena zlatom, bijaše zadovoljan i reče:

– Sad su ispunjeni svi uslovi i možeš zadržati moju kćerku. Ali, dragi zete, reci mi odakle ti toliko zlato? To je ogromno blago!

– Prevezao sam se preko jedne rijeke i tamo sam ga uzeo, ono tamo leži mjesto pijeska na obali.

– Mogu li i ja donijeti? – upita kralj jer je bio pohlepan.

– Koliko god želite – odgovori ori. – Na rijeci je jedan splavar, neka vas on preveze, tamo ćete moći napuniti vaše vreće.

Gramzljivi kralj krenu najvećom žurbom na put i kad stiže do rijeke, mahnu splavaru da ga preveze. Splavar dođe i pozva ga da se popne, dade mu veslo u šake i odskoči. Kralj je otada morao prevozeći da ispašta svoje grijehe.

– Vozi li on još?

– Nego šta? Niko mu neće oduzeti motku.

HRABRI KROJAČ

Jednog ljetnog jutra sjedio je krojač za svojim stolom pored prozora. Bio je dobro raspoložen i vrijedno je šio. U tom trenutku silazila je niz ulicu jedna seljanka vičući:

– Dobar pekmez na prodaju! Dobar pekmez na prodaju!

To krojaču zazvuča prijatno u ušima, provuče kroz prozor svoju glavu i povika:

– Ovamo gore, draga ženo, ovdje ćete prodati robu.

Žena se pope uz tri stepenice sa teškom kotaricom do krojača, pa pred njim raspakova sve lonce. On ih je sve razgledao, podizao, stavljao pod nos i najzad rekao:

– Izgleda mi da je dobar. Izmjeri mi četiri lota*, draga ženo, može biti i četvrt funte**, svejedno.

Žena, koja se nadala da će napraviti dobar pazar, odmjeri koliko je krojač tražio, ali ode ljuta i gundajući.

– Neka je blagosloven pekmez – usklikne krojač – i neka mi da snagu i jačinu!

Izvadi hljeb iz ormara, odsiječe komad preko cijelog hljeba i namaza ga pekmezom.

– To neće biti gorko – reče on – ali prvo hoću da završim prsluk prije nego što počnem jesti.

On stavi hljeb pored sebe, i od radosti pravljajaše sve veće bodove. Za to vrijeme se miris slatkog pekmeza dizao uza zid gdje je bilo mnogo muha, tako da ih to namami i one jatimice sletješe na pekmez.

– E, ko vas je pozvao? – reče krojač i otjera nezvane goste. Ali nije mogao tako da ih otjera, pošto one nisu razumijevale ljudski jezik, već su neprekidno dolazile u sve većem

trigonom

roju. Najzad krojaču prekipje. On izvuče jednu krpu, viknu: "Čekajte, pokazaću vam ja!" i nemilosrdno udari. Kad je povukao krpu i prebrajao, ležalo je pred njim, ni manje ni više nego sedam mrtvih muha sa ispruženim nogama.

– E baš si momak! – reče on diveći se svojoj hrabrosti. – To treba da dozna cio grad. I brzo krojač skroji opasač, saši ga, izveze velikim slovima: "Sedmericu jednim udarcem".

– Eh, šta grad! – reče on zatim. – Cijeli svijet treba da dozna.

Njegovo srce drhtalo je od sreće kao jagnjeći repić.

Krojač veza opasač oko tijela i htjede da ode u svijet jer je mislio da je radionica suviše mala za njegovu hrabrost. Prije nego što krenu, potraži po kući nema li čega što bi mogao sa sobom da ponese, ali ne nađe ništa osim jednog starog sira koji stavi u džep. Pred kapijom spazi pticu koja se uhvatila u džbunju i ona morade pored sira u džep. Tada hrabro pođe putem, i kako je bio lak i gibak, ne osjećaše umor.

Put ga je vodio na jedno brdo, i kad stiže na najviši vrh, tamo je sjedio snažan div, koji se lagano okrete. Krojač mu hrabro priđe, oslovi ga i reče:

– Dobar dan, družo, je l' da, ti ovdje sjediš i razgledaš široki svijet? Ja baš putujem tamo, hoću da okušam svoju sreću. Želiš li da pođeš sa mnom?

Div prezrivo pogleda krojača i reče:

– Ništavilo, bijedni stvore!

– Neka bude – odgovori krojač, otkopča kaput i pokaza divu opasač. – Tu možeš da pročitaš kakav sam ja čovjek.

Div pročitao: "Sedmericu jednim udarcem". Pomisli da su to bili ljudi koje je krojač pobio, te osjeti malo poštovanja prema malom stvoru. Ipak je prvo htio da ga ispita. Uze u ruku jedan kamen, stisnu da iz njega kanu voda.

– Uradi to i ti – reče div – ako si jak.

– I ništa više? – reče krojač. – To je za mene igračka. Maši se za džep, izvadi sir, steže ga i iz njega poteče sok.

– Je l' da, ovo je malo bolje?

Div nije znao šta da kaže, a nije mogao ni da vjeruje čovječuljku. Tada div podiže jedan kamen i baci ga tako visoko da se jedva mogao vidjeti.

– Hajde, patuljče, uradi to ti!

– Dobro bačeno – reče krojač – ali je kamen ipak morao da padne na zemlju. A ja ću da bacim jedan koji se više neće vratiti.

Maši se za džep, uze pticu i baci je u vazduh. Ptica, radosna što je slobodna, podiže se, odletje i ne vrati se više.

– Kako ti se sviđa ovo, družo? – upita krojač.

– Bacati znaš – reče div – ali sada ćemo da vidimo da li si u stanju nešto pošteno nositi.

On povede krojača ka jednom velikom hrastu koji je tu ležao oboren na zemlji i reče:

– Ako si dovoljno jak, pomoz mi da iznesem drvo iz šume.

– Rado – odgovori mali čovjek – samo ti uzmi stablo na pleća, a ja ću da podignem i da nosim grane i grančice, jer je to najteže.

Div stavi stablo na ramena, a krojač sjede na jednu granu. Div, koji nije mogao da se okrene, morao je da nosi cijelo drvo i uz to još i krojača. On pozadi bijaše veseo i dobre volje, te je zviždao pjesmicu "Jahala su tri krojača kroz kapiju", kao da je nošenje drveta dječja igra. Div, pošto je sa teškim tovarom prešao jedan dio puta, nije mogao dalje pa povika:

trigonom

– Slušaj, ja moram da bacim drvo! Krojač hitro skoči dolje, uhvati drvo objema rukama, kao da ga je nosio i reče divu:

– Ti si tako veliki čovjek, a ne možeš ni jedno drvo da nosiš.

Oni produže zajedno. Kad su prolazili pored jedne trešnje, uhvati div krošnju drveta gdje su visili najzreliji plodovi, savije, dade krojaču u ruke i reče mu da jede. Ali je krojač bio suviše slab da bi mogao da održi drvo, te se, kad ga div pusti, drvo povraća u visinu, a krojača odbaci u vazduh. Kada je pao neozlijeđen, reče div:

– Šta je to, zar nemaš snage da držiš slabi prut?

– Snage imam – odgovori krojač – zar misliš da je to nešto za onoga koji je jednim udarcem pogodio sedmericu? Ja sam skočio preko drveta, jer oni lovci dolje pucaju u džbunje. Skoči i ti ako možeš.

Div pokuša, ali nije mogao da preskoči drvo, već ostade da visi u granama. Krojač je i ovdje ostao pobjednik. Div reče:

– Kad si tako hrabar čovjek, dođi sa mnom u našu pećinu kod nas. Krojač pristade i pođe za njim. Kad stigoše u pećinu, sjedjelo je tu pored vatre još divova. Svaki je u ruci držao pečenu ovcu i jeo. Krojač se osvrtao i mislio: "Ovdje je mnogo prostranije nego u mojoj radionici". Div mu pokaza jedan krevet i reče mu da legne i da spava. Ali je krevet bio suviše velik za krojača, pa on ne leže u njega već se zavuče u jedan ćošak. U ponoć, kad je div mislio da krojač spava dubokim snom, ustade, uze jednu veliku gvozdenu šipku i jednim udarcem izlomi krevet misleći da je tog skakavca dotukao. U ranu zoru pođoše divovi u šumu. Bijahu sasvim zaboravili na krojača, kad on naiđe koračajući veselo i smjelo. Divovi se pobojaše da će ih sve poubijati, te najvećom brzinom pobjegoše.

Krojač nastavi put. Poslije dugog putovanja stiže u dvorište jednog kraljevskog dvorca. Kako je bio umoran, leže u travu i zaspao. Dok je tu ležao, dođoše ljudi, promatrahu ga sa svih strana i pročitahu na opasaču: "Sedmericu jednim udarcem".

– Ah – rekoše oni – šta traži ovaj veliki junak ovdje u doba mira? To mora biti neki moćan gospodin.

Oni odoše i javiše kralju misleći da bi, ako bi izbio rat, to bio važan i koristan čovjek, kojeg ni po koju cijenu ne treba pustiti da ode. Kralju se svidje ovaj savjet i on poslao jednog od svojih dvorjana krojaču, koji će mu, kad se probudi, ponuditi ratnu službu. Izaslanik je stajao pored spavača, čekao dok ovaj nije počeo da se proteže i dok nije otvorio oči, te mu podnese svoj prijedlog.

– Baš zato sam ovdje došao – odgovori krojač. – Spreman sam da stupim u kraljevu službu.

Primljen je sa mnogo počasti i određen mu je poseban stan. Ali ratnici bijahu kivni na krojača i željeli su da je hiljadu milja daleko.

– Šta će od toga biti – govorili su između sebe – ako se s njim zavadimo i on počne udarati? Od svakog će zamaha pasti sedmerica. Nijedan od nas to ne može izdržati.

Pođoše svi kralju i zamoliše da krojača otpusti.

– Mi nismo u stanju – rekoše oni – da izdržimo pored čovjeka koji jednim udarcem ubija sedmericu.

Kralj bijaše žalostan što zbog jednog treba da izgubi svoje vjerne slugu, pa poželi da njegove oči nisu nikad vidjele krojača, koga bi se sada rado oslobodio. Ali se nije usuđivao da ga otpusti, jer se plašio da ga može zajedno sa njegovim narodom pobiti i sjesti na kraljevski prijesto. Dugo je razmišljao i najzad našao rješenje. Posla po krojača i poručio mu da hoće, pošto je tako veliki junak, da mu uputi jednu molbu. U jednoj šumi u

trigonom

njegovoj zemlji borave dva diva koji čine veliku štetu pljačkajući, ubijajući, paleći. Niko ne smije da im se približi a da život ne izloži opasnosti. Ako nadvlada i ubije ova dva diva, daće mu svoju jedinu kćer za ženu i pola kraljevine kao miraz. S njim treba da pođu i sto konjanika da mu pomognu.

"To bi bilo nešto za čovjeka kao što si ti", pomisli krojač. "Lijepa kraljeva kći i pola kraljevine ne nude se čovjeku svakoga dana,"

– Da – odgovori on. – Divove ću da savladam, ali mi nije potrebno sto konjanika. Ko jednim udarcem ubija sedmericu, ne treba da se boji dvojice.

Krojač pođe, a sto konjanika ga je pratilo. Kad stiže do ivice šume, reče svojim pratiocima:

– Ostanite ovdje, a ja ću već sam da završim sa divovima.

Tada uđe u šumu i osvrnu se desno i lijevo. Uskoro ugleda oba diva. Oni su ležali pod jednim drvetom, spavali i pri tom hrkali da su se grane sa-vijale. Krojač ne bi lijen, nakupi u oba džepa kamenja i pope se na drvo. Kad je bio na sredini, skliznu na jednu granu, dok nije sjeo tačno iznad spavača. Bacao je jednom divu na grudi kamen za kamenom. Div dugo nije osjećao ništa, ali se najzad probudi, munu svoga druga i reče:

– Zašto me tučeš?

– Ti sanjaš – reče drugi – ja te ne tučem.

Oni opet legoše da spavaju, kad krojač baci na drugoga jedan kamen.

– Šta to znači – povika drugi – što se gađaš?

– Ja te ne gađam – odgovori drugi gundajući.

Neko vrijeme su se prepirali, ali pošto su bili umorni, prestadoše sa svađom i oči im se ponovo sklopiše. Krojač otpoče ponovo sa svojom igrom, izabra najveći kamen i baci ga prvom divu svom snagom na grudi.

– To je već suviše! – povika ovaj, skoči kao lud i gurnu svoga druga uza drvo da se ono zatrese. Drugi mu vrati istom mjerom i oni se toliko razbjესniše da su čupali drveće, udarali jedan drugoga dotle dok nisu obojica mrtvi pali na zemlju.

Sada krojač skoči dolje.

– Sreća – reče on – što nisu iščupali drvo na kome sam sjedio, jer bih inače morao kao vjeverica da skočim na drugo. Ali ja sam brz.

Tada izvuče svoj mač i zada svakom divu po nekoliko snažnih udaraca u prsa. Onda ode do konjanika i reče im:

– Posao je završen, obojicu sam ubio. Bilo je teško. Oni su u opasnosti čupali drveće i branili se, ali im to sve ništa nije pomoglo kad dolazi jedan kao ja, koji ubija sedmericu jednim udarcem.

– Zar niste ranjeni? – zapitaše konjanici.

– Dobro je ispalo – odgovori krojač – ni jednu vlas mi nisu savili. Konjanici nisu mogli da vjeruju, pa udoše u šumu. Tu nađoše divove gdje plivaju u svojoj krvi, a oko njih je ležalo počupano drveće.

Krojač je od kralja tražio obećanu nagradu, ali, ovaj se kajao zbog svog obećanja i ponovo razmišljao kako bi junaka skinuo s vrata.

– Prije nego što dobiješ moju kćerku i pola kraljevstva – rekao mu je kralj – moraš da izvršiš još jedno junačko djelo. U toj šumi živi jednorog koji pričinjava veliku štetu.

Njega moraš prvo da uloviš.

– Jednoroga se manje plašim nego dvojice divova. Sedmero jednim udarcem, to je nešto za mene.

trigonom

On uze sa sobom konopac i sjekiru, ode u šumu i naredi svojim pratiocima da ga pričekaju. Nije morao dugo da traži, jednorog ubrzo naiđe i odmah skoči na krojača kao da htjede bez odlaganja da ga probode.

– Polako, polako – reče on – to ne ide tako brzo.

Stajao je i čekao da životinja dođe blizu. Onda skoči hitro iza drveta. Jednorog se zaletje svom snagom prema drvetu, i zabode rog tako jako u stablo da nije imao dovoljno snage da ga ponovo izvuče. Tako je bio uhvaćen.

– Sad imam ptičicu – reče krojač.

Izađe iza drveta pa veza konopcem vrat jednoroga i sjekirom isječe rog iz drveta. Kad je sve bilo gotovo, odvede životinju kralju.

Kralj još nije htio da mu da obećanu nagradu pa mu postavi i treći zahtjev. Prije svadbe trebalo je da krojač ulovi divlju svinju koja je pravila veliku štetu u šumi. Trebalo je da mu lovci pomognu.

– Rado – reče krojač – to je dječja igra.

Lovce nije poveo sa sobom u šumu, čemu se oni obradovaše, jer ih je divlja svinja već više puta tako dočekala da nisu imali volje da je progone. Kad je svinja ugledala krojača, potrčala je na njega sa zapjenušanim ustima i naoštrenim kljovama, pa je htjela da ga obori na zemlju. Ali hitri junak uskoči u jednu kolibicu koja se nalazila u blizini i odmah kroz prozor jednim skokom iskoči napolje. Svinja pojuri za njim, a on spolja obiđe kolibicu i zalupi vrata za njom. I tako se bijesna životinja ulovi, a bijaše isuviše teška da bi mogla da iskoči kroz prozor.

Krojač je pozvao lovce da vlastitim očima vide zarobljenika. Zatim se uputi kralju, koji je, želio to ili ne, morao da održi svoje obećanje, dade mu kćerku i pola kraljevine. Da je znao da pred njim nije nikakav junak već krojač, još bi to teže primio srcu. Svadba je održana s velikim sjajem, a od krojača postade kralj.

Poslije izvjesnog vremena čula je mlada kraljica kako noću njen muž u snu govori:

"Dečko, napravi mi prsluk i okrpi pantalone ili ću te aršinom lupiti po ušima!" Tako je doznala kakvog je roda mladi gospodin. Sutradan se potužila ocu i molila da je oslobodi muža koji nije ništa drugo sem krojač.

Kralj ju je tješio i rekao:

– Iduće noći ostavi spavaću sobu otvorenu. Moje sluge neka stoje napolju, pa kad zaspi, neka uđu i neka ga svežu i odnesu na brod koji će ga odvesti u daleki svijet.

Žena je time bila zadovoljna, ali kraljev štitonoša, koji je sve to čuo, bio je naklonjen mladom gospodinu i obavijestio ga je o cijeloj zavjeri.

– Ja ću to već spriječiti – rekao je krojač.

Uveče je legao u uobičajeno vrijeme sa svojom ženom u postelju. Kad je vjerovala da je zaspao, ona ustade, otvori vrata i ponovo leže. Krojač, koji se samo pretvarao da spava, otpoče jasnim glasom da viče:

– Dečko, napravi mi prsluk i okrpi pantalone ili ću te udariti aršinom po ušima! Ja sam sedmericu ubio jednim udarcem, ubio sam dva diva, doveo jednoroga i uhvatio divlju svinju, a zar da se plašim onih koji napolju stoje ispred sobe!

Kada su ovi čuli da krojač ovako govori, spopade ih veliki strah. Potrčaše kao da je iza njih divlja vojska i nijedan se više ne usudi protiv njega. Tako krojač bi i ostade cijeloga života kralj.

* lot – stara mjera za težinu

trigonom

** funta – također stara mjera za težinu

STOČIĆU, POSTAVI SE!

Nekad davno živio krojač sa tri sina i jednom kozom čijim su se mlijekom hranili. Pošalje tako jedanput otac najstarijeg sina da napase kozu. Čitav je dan dječak hodao proplankom, šumarkom, a koza brstila. Uveče upita mladić kozu da li je sita.

"Sita, presita
kući mi se hita!"

odgovori koza. Poslije, otac dođe u štalu, pomilova kozu, a ova zavreča:

"Gladna pregladna,
trave ne vidjela,
na kamenu bila!"

Otac se razljuti na sina lijenčinu, izudara ga i otjera od kuće. Sutradan, srednji sin povede kozu na pašu. Kada je predveče htjede vratiti kući, koza sretno izmeketa:

"Sita, presita,
kući mi se hita!"

Ali kad gazda dođe da je vidi, koza opet odmeketa:

"Gladna, pregladna,
trave ne vidjela,
na kamenu bila!"

Tada krojač istuče i svog srednjeg sina i otjera ga iz kuće.

Isto se desi i sa najmlađim sinom – koza je svoju pjesmu svaki put na isti način odvrečala. Tako krojač i svog trećeg sina otjera od kuće. Četvrtog dana povede krojač sam kozu na pašu. I njemu je ona uveče tvrdila:

"Sita, presita,
kući mi se hita!"

A kad dođoše u štalu, koza vreknu:

"Gladna pregladna,
trave ne vidjela,
na kamenu bila!"

Sad tek krojač shvati šta je uradio pa istuče i otjera kozu i osta sam.

Njegovi sinovi se razidoše po svijetu tražeći posla. Najstariji je učio zanat kod jednog stolara. Poslije godinu dana, jer je bio marljiv i vrijedan, dobi od majstora običan drveni stočić na dar. Ali to nije bio običan drveni stočić. Kad mladić, prema majstorovim uputama reče: "Stočiću, postavi se!" gle čuda. Stočić se ispuni najraznovrsnijim i najljepšim jelima.

I kako što nestane sa stola, tako se opet napuni! Obradova se mladić i veselo krenu kući jer se oca poželio, a htio je i da ga obraduje svojim stočićem. Jedne večeri zastade pred nekom krčmom da se odmori i da tu zanoći. Dobar kakav je bio, pred svim gostima viknu svom stočiću: "Stočiću, postavi se!". Gosti se zadiviše čudu i dobro se pogostiše. Ali krčmar odluči da noću, kad mladić zaspe, zamijeni čarobni stočić običnim starim stolom kakav je imao negdje na tavanu. Tako i učini. A mladić, ništa ne primijetivši, krete

trigonom

očinskoj kući. Obradova se otac sinu, a još više priči o čarobnom stočiću. Sazvaše prijatelje i rođake i najstariji sin uzviknu:

"Stočiću, postavi se!" Pa opet: "Stočiću, postavi se!", ali se ništa ne desi. Gosti ismijaše mladića i otidoše gladni svojim kućama, a mladić od stida samo što u zemlju nije propao. Srednji brat učio zanat kod nekog mlinara. I on je bio marljiv i vrijedan pa mu gazda poslije godinu dana dade nagradu. Magare. Ali ni to ne bijaše obično magare: kad se prostre ispod njega čaršaf i blago ga se povuče za uši i kaže "Magarence, daj!" iz njega, na sve strane pljusne kiša dukata. Obradova se mladić i veselo krenu kući. Jedne večeri i on zastade kod iste krčme i isto mu se desi što i njegovom najstarijem bratu. Krčmar vidje kako mladić ide u štalu, kako prostire čaršaf ispod svog magarenceta i kako, povukavši magarence za uši i uzviknuvši "Magarence, daj!", dobi kišu dukata. Iste noći krčmar zamijeni čarobno magare običnim. I tako mladić dođe kući i tako sazvaše prijatelje i rođake, ali na uzvik "Magarence, daj!" ne bi ništa. Najjutiše se gosti i odoše praznih ruku svojim kućama, a mladić od stida samo što nije u zemlju propao.

Najmlađi brat učio zanat kod nekog tokara. I on je bio marljiv i vrijedan i poslije godinu dana šegrtovanja za nagradu je dobio vreću, a u vreći štap. Ali ni to ne bi obična vreća, ni obični štap. Na uzvik "Udri!", štap bi izletio i devetao neprijatelja sve dok mu se ne kaže "Stani!". Obradova se najmlađi sin staroga krojača. Znao je što se desilo njegovoj braći, pa požuri put one krčme. Tamo se pravio važan. Tajanstven. Pričao je o čudima koja je vidio ili za koja je čuo. A svoju vreću pomno čuvao. Krčmar jedva sačeka noć pa se krišom prikrađe usnulom mladiću i njegovoj vreći. Ali dječak nije spavao, nego kad krčmar dotače vreću, povika "Udri! Udri!" a štap izletje i tako dobro obavi svoj posao da krčmar pristade da vrati i stočić i magare, i da uradi sve što treba samo da sklone štap. I tako se najmlađi sin uputi očevoj kući. Sa sobom je nosio stočić, za sobom vodio magarca, a preko leđa prebacio vreću i u vreći čarobni štap. Dočekao otac radosno svoje najmlađe dijete, ali jedva pristade da sazove prijatelje i rođake. Dođoše gosti i stočić se postavi: "Stočiću, postavi se!" i na stolu se nađe svakojakih jela. Kad magarencetu reče "Magarence daj!" magarence izdukata hrpu dukata: Samo niko ne viknu štapu u vreći: "Udri!" Zašto bi i viknuo!? Svi su se gostili i radovali. A stari krojač ostavi iglu i makaze i živio je sa svoja tri sina sretno i dugo.

BILJEŠKA
O BRAĆI GRIM

trigonom

Braća Grim (Jakob Ludwig Carl i Wilhelm Carl), Jakob i Vilhelm, rođeni su, živjeli i radili u Njemačkoj krajem osamnaestog i prvoj polovini devetnaestog vijeka. Jakob je rođen 4. januara 1785. u Hanau a umro 20. septembra u Berlinu. Vilhelm je rođen 24. februara 1786. u Hanau a umro 16. decembra 1859. godine u Berlinu.

Braća su proučavali njemački jezik i, slično kao što je kod nas radio Vuk Karadžić, sakupljali pjesme i priče svoga naroda i sakupili ih u četiri debele knjige. Shvatili su ljepotu i smisao narodnog kazivanja, pa kada su naše narodne pripovijetke bile prevedene na njemački jezik, Jakob Grim je napisao predgovor toj zbirci. Grimovi su dugo godina saradivali i prijateljevali sa Vukom Karadžićem i duboko cijenili njegov rad.

Jakob je bio najstariji od šestoro djece – četiri brata i jedne sestre. Njihov otac Filip bio je advokat. Kad je Jakobu bilo 23 godine otac majka su umrli i na njemu je ostalo da odgoji svoju braću i sestru. Nakon završetka srednje škole u Kaselu, starija braća su slijedila zvanje svoga oca i nastavila studirati na Univerzitetu u Marburgu. Upravo u Marburgu su došli pod uticaj Klemensa Brentana, koji je u obojici pobudio ljubav prema narodnoj poeziji, i Fridriha Karla fon Savinjija suosnivača istorijske pravne škole, koji ih je naučio metodama arhivskog rada kojim su braća formirala prave osnive za čitav kasniji rad. I neki drugi ljudi su snažno oticali na Grimove, posebno filozof Johan Gotfrid Herder sa svojim idejama o narodnoj poeziji. U osnovi oni su ostali samostalni, kreirajući svoj rad prema svojim principima. Sa Savinijem 1805. mlađi brat Jakov je otišao u Pariz da izučava srednjovjekovne rukopise. Sljedeće godine je postao sekretar ratnog odjela u Kaselu. Zbog zdravlja Vilhelm je ostao bez zaposlenja sve do 1814. godine. Poslije Napoleonovog vojnog pohoda 1806. godine Jakob postaje privatni bibliotekar kralju Žeromu od Vestfalije, a godinu nakon toga postaje član državnog savjeta, ali se ipak vraća u Hesen 1813. godine nakon Napoleonovog poraza. U međuvremenu Vilhelm je postao sekretar biblioteke u Kaselu, a Jakob mu se pridružio 1816. godine. Do tog vremena braća su zbog književnosti, kojom su se bavili čitav svoj život, konačno odustala od pravničke karijere. U svom pristupu književnosti bili su naklonjeni više realizmu nego romantizmu. U staroj književnosti vidjeli su temelje društva svoga vremena. Braća Grim su se od početka trudili da, osim tradicije i književnosti svoga naroda, u svoje istraživanje uzmu i narodnu tradiciju i književnost Skandinavije, Finske, Španije, Holandije, Irske, Škotske, Engleske i Balkana.

Prve narodne pjesme i priče bilježili su za svoje prijatelje Ahima fon Arnima i Brentana, koji su saradivali na zbirci Narodnih pjesama iz 1805. godine gdje su braća u nekoliko eseja iznosili razliku između narodne i ostalih književnosti. Za njih je narodna poezije bila jedina prava poezija koja izražava vječne radosti i tuge, nade i strahove čovječanstva. Ohrabreni od strane Arnima objavljuju svoje sabrane priče kao Dječije i domaće priče, nagovještavajući samim naslovom da su te priče namijenjene i djeci i odraslima.

Za razliku od mašte romantičarske škole poetičke bajke, ovih dvije stotine priča braće Grim (uglavnom uzetih iz usmenih predanja, iako je njih nekoliko bilo već štampano) pogađale su dušu, maštu i vjerovanje naroda kroz vijekove. Veliki doprinos Vilhelma Grima je u tome što je dao bajkama čitljivi oblik ne mijenjajući njihov narodni karakter. Rezultat je bio trostruk: zbirka je imala veliku prođu i Njemačkoj i na kraju u svim dijelovima planete (prevedene su na preko 70 jezika; postale su i ostale pravilo za sakupljanje narodnih pripovijedaka u čitavom svijetu; i Grimove bilješke o pripovijetkama, uz ostala istraživanja, formirale su osnovicu za nauku o narodnom predanju pa čak i o folkloru. Do danas ove priče su ostale najranija "naučna" zbirka

trigonom

narodnih priča. Nakon ovog djela braća su štampala zbirku istorijskih i lokalnih legendi iz Njemačke pod naslovom Njemačke priče, koja nikada nije postigla tako veliku popularnost, iako je uticala i na književnost i na studije o narodnom predanju.

Jakob je takođe pokazao interesovanje za izučavanje psihologije, a mnogo je radio i na Njemačkoj gramatici (1819–1837). Prelaskom u Berlin braća su radila na Riječniku njemačkog jezika.

Jakob je napisao O starim njemačkim pjesmama, Njemačku gramatiku, Staro njemačko pravo, Njemačku mitologiju i Historiju njemačkog jezika.

Vilhelm je uradio Danske junačke pjesme, balade i priče, Njemačke junačke priče itd.

Bajke braće Grim ili Grimove bajke, kako ih svi znamo i imenujemo (braća Grim su ih izdali pod nazivom "Njemačke bajke") sačuvane su do današnjeg dana i sastavni su dio djetinjstva diljem svijeta.

R. Đ.